

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَانُونٌ

گفت و گوها

مقالات

- ۶۵** تینی جوهره‌ی التکوی پیشرفت و بنجای آن در رویکردهای اجتماعی محسن یاغنده
- ۷۷** پیش آمد و پس آمد التکوی توسعه اسلامی حجت‌الاسلام و المسلمین علیرضا بیرونی
- ۹۹** مفهوم التکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر سید حسین عرب‌هزاری
- ۱۲۱** اقراض‌های درجه‌ی چهارم اقلاب اسلامی و ارائه‌ی ازامات راهبردی دکتر حسین خان‌عابدی
- ۱۴۹** ویکی‌های یک سیستم مسامان: التکوی اسلامی - ایرانی اخلاقی کار‌گزاران از نظر رهی معتمل اقلاب اسلامی هادی خان‌عابدی، محمد‌علی‌پور، شناور، زبان
- ۱۴۳** تأثیر در معاشر و میانی توسعه‌ی غربی و توسعه‌ی اسلامی - ایرانی عزال‌الدین سپاهی‌پور
- ۱۵۳** عدالت اجتماعی و جانلی‌های ناشی از قدردان آن: مرزوی بر دیدگاه رهبر معلم اقلاب اسلامی محتشمی خاوند
- ۱۶۵** عدالت خدا مخدوٰ در برابر عدالت انسان بیناد مسعوده‌کیمی پیری، ابراهیم‌علی
- ۱۷۷** موافع "کفتمانی" حققت عدالت: عدالت هراسی و بایه‌های هایش محمد‌رضه‌پامنچنیان
- ۱۸۷** مبانی ظنی عدالت اقصادی در اندیشه‌ی محمد رضا کمی مهدوی‌شاپور، عابدی
- ۱۹۵** بروی‌بیناد تقدیم اسلامی و ارزش‌های آن بروی پیشرفت امروز مطلع مسلمان دکتر اقبال‌الحسین توحيدي‌پنا
- ۲۰۲** توسعه به مثابه آینین جدید غربی شدن: تقدیم پسا توسعه‌ی کویان بر مبنای توسعه مهدوی‌پور، ایمان‌لطفی، سیده‌آمنه‌یغمد خوش‌خط

۱۲

توسعه‌ی مددوح؛ توسعه‌ی مذموم
گفت و گو با آیت‌الله علامه عبدالله جوادی‌آملی

۲۱

پیشرفت و ربط آن به علوم انسانی
گفت و گو راجح‌الاسلام و المسلمین دکتر عبدالحسین خسروی‌ناء

۲۷

کدام‌پیشرفت اوجوه‌ی تمایز
پیشرفت مورد نظر اسلام نسبت به غرب

۳۷

تاریخی‌های التکوی پیشرفت غربی
گفت و گو راجح‌الاسلام و المسلمین دکتر جوادی‌آملی

۴۵

عدالت غربی؛ امری بسیاری
عدالت اسلامی؛ هر زمانی و هر مکانی

۵۷

التكوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
بنی شکل گیری؛ یک جزیران مسلط فکری

گفت و گو با راجح‌الاسلام و المسلمین رضا غلامی

شناسنامه

- تعریف‌پریه: آقایان رضاعلامی، عطاء‌الله رفیعی‌آنالی، فرزاد جهان‌بین، علی‌آقایور، مسعود معینی‌پور و امیر سیاهپوش.
- مدیر فنی و هنری:

  - پویس‌پریه
  - عکس:
  - آرشیو‌فصلنامه
  - با تشکر و پیوّه از موسسه همشهری

- صاحب امتیاز: مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا
- مدیر مسئول: رضا غلامی
- سردبیر: عطاء‌الله‌رفیعی‌آنالی
- جانشین سردبیر: علی‌آقایور

مرکز پژوهش‌های
علوم انسانی اسلامی
صدرا

دایری مؤلفت فتلی از
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

<p>جارچویی عدالت محور برای تدوین معماری سازمانی ۳۲۱</p> <p>مشهدهای کترونیکی در ایران ۳۲۷</p> <p>عدالت زیست محیطی؛ ۳۲۵</p> <p>در مکتب تربیت توجیهی؛ ۳۲۹</p> <p>سید محمد احمدی</p> <p>عدالت و الکوی مصرف ۳۴۵</p> <p>حیثیت اسلام و المسلمين جواد ابراهی ۳۵۱</p> <p>شیوه‌نامه برای رسیده؟ ۳۶۳</p> <p>نقض الالوی غیری از منظر دهیر عقلم انقلاب اسلامی ۳۵۱</p> <p>امیر ساپاپوش</p> <p>الکوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ موافع و فرستادی ۳۶۳</p> <p>منطقه‌ای و بین‌المللی (ویکردهی آینده بروهان) دکتر فرزاند رستمی</p>	<p>الکوی اسلامی پیشرفت ایران و عازی؛ دکتر اسکندر بورقرا</p> <p>آشخورهای زوال تمدن اسلامی - ایرانی دکتر علی ابرار</p> <p>مهدی رازی</p> <p>طراسی نظام مدیریت مبتنی بر نتایج زیستهای الکوی اسلامی ایرانی پیشرفت</p> <p>دکتر سلمان افرازی، محمدعلی عاشوری، سیاک طهماسبی</p> <p>طراسی مدل عملیاتی با تکناداری اسلامی؛ سازمان اسلامی اسلامی - ایرانی پیشرفت</p> <p>حیثیت اسلام و المسلمين سید عباس موسویان</p> <p>الکوی پیشرفت در حصر مدیریت عالی دکتر رجب‌الکربلائی</p> <p>یومی گرامی، مقاالت، پیشرفت روح‌الله رضانی و وزنه</p> <p>در آمده بر الکوی پیشرفت علمی بر پایه‌ی معرفت شناسی دنی (ویکرد معرفت‌شناسانه)</p> <p>محمد اسکندر</p> <p>دهن کوشان چهار جوب اسلامی ایرانی الکوی‌زای</p> <p>تینیم الکوی اقتصادی قانون اسلامی جمهوری اسلامی ایران</p> <p>علی چشمی، هشتم پیله فروش</p> <p>الکوهای پیشرفت در فن دینی صلدر اغمیری‌الزی</p> <p>حسابداری اسلامی؛ ضرورت اقتصاد ایران علی شریف‌جدیدی</p> <p>سامانه‌ای اختیارسنجی؛ راهکار عملیاتی دستیابی به عدالت در نظام بانکی و اشتغالی شور</p> <p>دکتر محمد جملیان، دکتر موسی احمدی</p>
<p>یادداشت‌ها</p>	
<p>گسترهای عدالت در لیبرالیسم سعدی عباسپور ۳۷۳</p>	
<p>معرفی کتاب</p>	
<p>مجموعه مقالات نوشتین هایاتی الکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت جهانی از نویسندهان ۳۹۵</p>	

<p>نشانی مجازی: www.sccsr.ac.ir</p> <p>پست الکترونیکی: mag@sccsr.ac.ir</p> <p>شماره تلفن: ۰۲۱ ۶۶۴۹۰۵۶ - ۰۲۵ ۳۲۹۱۲۹۱۰</p>	<p>مطالب مندرج در نشریه بیانگر دیدگاه‌های نویسندهان و مصاحبه شوندگان است.</p> <p>این فصلنامه در چکیده‌سازی و ویرایش مطالب، آزاد است.</p> <p>استفاده از مطالب فصلنامه، با یاد نمی‌ مانع ندارد.</p> <p>مقالات و مطالب ارسالی بازگردانه تحویل شد.</p>	<p>مرکز پیش: شرکت پخش ترنج تلفن مرکز پیش: ۶۶۹۷۶۴۸۲ - ۰۵۶</p> <p>نشانی: خیابان جمهوری اسلامی، خیابان شهید کشوردوست، کوچه نوشیروان، شماره ۲۶، طبقه چهارم</p> <p>کدیستی: ۱۳۱۶۷۳۴۴۵۸</p>
---	--	---

در آمدی روش شناختی بر الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت

جامع اسلامی پیشرفت را ضروری می‌سازد. الگویی که به خوبی ماهیت و مسیر حرکت فرد و جامعه را روشن و جهت ها را تعیین و آنها را به سمت کمال مطلق راهبری نماید.

دوم

یکی از بهترین تعریف‌ها از الگویی توانید بیان جامع و ساده یک ایده با حداقل متغیرها باشد. براین اساس اولاً باید همه چیز را نشان داد و ثانياً آن را با کمترین متغیرها به تصریف کشیده‌برای رسیدن به این مقصد تشخیص اصول از فروع در فرایند اسلامی پیشرفت کاری مهم و شاید مهم‌ترین کار باشد: تخصیص مساله‌ای که کار را در مدل سازی بر ماستخ می‌کند ضرورت جامع‌نگری است. جامع‌نگری ما را در دریابی بی‌انتها وارد می‌کند که مثل همه جای دیگر آن‌گاه که می‌خواهیم همه چیز را مدنظر قرار دهیم یعنی هیچ چیز را توجه نکرده‌ایم. باید یک متغیر را متنبی‌های محدودی که نقش شاهکلید را بایزی می‌کنند بپیدا و آن گاه روابط و اثارات را در همه‌ی عرصه‌ها و در عمیق‌ترین

جامعه‌ای به آن خواهد رسید. چرا که علی‌الاصول باز شدن طومار آدمی مرکب از طبع خواهندی حیوانی و عقل ایزارساز، گزیزی از همین چشم‌ندازانها بیست.

اساس حرکت و جهت حرکت شناخته می‌شود اما پایان آن را

دکتر عطا‌الله رفیعی آنانی

از فرست سرمهاله این شماره برای تأکید بر چند نکته عمده روشن شناختی استفاده می‌کنم:

یکم

ماهیت پیشرفت باهر تفسیری بر درون اساسی حرکت و تغییر و چهت حرکت (هدف) استوار است. برهمنی اساس است که غربیان مقصود را برای همه‌ی جوامع آن جهان که خود در دوران معاصر شده‌اند، تعریف می‌کنند و بر آنند که همه‌ی ملت‌ها باید با همان راه و روش آنان حرکت کنند و تغییر وضعیتی که در آن انسان تراز فرهنگ و فلسفه‌ی غرب محقق می‌شود.

جالب آنکه برخی در مخالفت با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مدعیاند که الگوهای غربی توسعه از آن چهت که بر نیازهای مشترک انسانی مبتنی است نیاز ما را برای طراحی یک الگویی بومی تأمین می‌کند یا این که فرهنگ غرب در خطوط اصلی آن، فرهنگ در زیامات است که یک الگوی

ضرورت ماهیت و جهت تغییر که اصلی ترین عنصر سازندهٔ ماهیت پیشرفت است، صخره‌ای عظیم از بیانی فلسفی را می‌توانیم در فرایند تدوین الگو اخصار کنیم، علامه جعفری برآن است که اگر از همهٔ خصوصیات ذاتی انسان صرف‌نظر شود نمی‌توان این خصوصیت صرف‌نظر نمود که انسان می‌خواهد

شود

ضرورت و تغییر دائمی انسان به سمت بی‌نهایت در کمال یا اتحاطاً/ خدا یا کالاعالم بل هم اصل- خصوصیت اصلی ذاتی انکاکنابدیر انسان است. بنابراین موضوع علوم انسانی فهم ماهیت، عوامل، روند، جهت و سرعت این تغییرات انسانی است که با این تفسیر موضع اساسی علوم انسانی فهم ماهیت اتحاطاً و پیشرفت حقیقی فرد و جامعه‌ی انسانی خواهد بود. اگر این مقدمات درست باشد موضع علوم انسانی اسلامی تفسیر و تبیین و نهایتاً سیاست‌گذاری و مدیریت پیشرفت اسلامی فرد و جامعه خواهد بود.

باید تأمل کرد آیا می‌توان تغییر و صیرورت مستمر و جهت‌دار انسان در نتیجه علوم اسلامی هر

چند خود می‌تواند موضوع مناقشه باشد اما از ظرفیت بالای روش شناختی برای نظریه‌پردازی در این زمینه برخوردار است. در قلمرو مبانی فلسفی، تبیین فلسفی از انسان اساسی ترازه‌می موضعات فلسفی است با اینکه «ظرف» در گذشته‌ی فلسفی ما به عنوان نظریه‌ی اسلامی انسان شناختی و به تغییر استاد شهید مطهری ام‌العرفان اسلامی مطرح شده اما چنان مورد توجه فلسفوگان ما که حتی دغدغه‌ی اصلی آنها توحید بوده قرار نگرفته است و در دوران اخیر نیز متأثر از فضای فلسفی غرب «معرفت» موضوع اصلی پگومنوگی فلسفی در کشور ماست در نتیجه، در گذشته و حال ضروری انسانی و میدان اداری زندگی قابل طرح است. بنابراین پیش از آن باید در دوره‌ای مبانی فلسفی و علوم انسانی و طبیعی را رویکرد اسلامی به یک نتیجه‌ی روشن رسیده باشیم یا حداقل باید به یک فروض روشن در این زمینه‌ها انتکا شود.

سوم
الگوی اسلامی پیشرفت در گلگاه اتصال و مفصل بین علوم طبیعی و انسانی و میدان اداری زندگی قابل طرح است. بنابراین پیش از آن باید در دوره‌ای مبانی فلسفی و علوم انسانی و طبیعی را رویکرد اسلامی به یک نتیجه‌ی روشن رسیده باشیم یا حداقل باید به یک فروض روشن در این زمینه‌ها انتکا شود. تشخیص فهرستی از این فروض که در جای خودش می‌تواند محل مناقشه باشد، یکی از پیش‌نیازهای درکشور ما قرار دارد و باید از این درجهٔ جارا وندیشی اساسی شود. در یک تأمل ابتدائی با توجه به مبانی فلسفی صدرایی به ویژه حركت جوهری به نظر می‌رسد برای فهم

مقاله

آموزشی و تحقیقی اسلامی

شماره ده ناشر

۸

- اصلاح و مدیریت قرار گیرد. در رسیدهایم به صورت طبیعی آغازین نظریه‌ی اسلامی پیشرفت همه‌ی عرصه‌های زندگی از جمله عرصه‌ی زندگی اقتصادی، مدرسه‌ی تعلیم و تربیت است که «شندن» و تغییر مستمر انسان در چارچوب فعالیت‌های خود را که خلاقیت مستمر نتیجه‌ی آن است به عنوان متغیر اصلی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به حساب آورد؟ در این صورت مبانی اسلامی شناخت انسان، پایه‌ای برای علوم انسانی روح حاکم و مدار الگوی اسلامی پیشرفت خواهد بود. از همین منظر مساله‌ی اساسی در مورد ماهیت اسلامی پیشرفت و ماهیت غربی توسعه در تقاویت «هسته‌ی مرکزی»^۱ این دو نظریه است. هسته‌ی مرکزی نظریه‌ی غربی توسعه‌ی «انسانی است که با کمک عمل ایجاد ساز منفعت مادی خود را گذشت در طرفداری یا خالفلت با ضرورت بکی یا دیگری در کوشش صورت گرفت. زندگی انسان دارای یک هویت واحد است که جاذب‌سازی ابعاد آن اگر برای فهم آن هویت نظام اقتصادی به صورت عربیان تر واحد باشد قطعاً پستبدیده است اما و خالص نقش آفرینی می‌کند و به همین دلیل مدار توسعه در غرب، زندگی اقتصادی است که سایر ابعاد زندگی باید پیرو آن سامان شود و به صورت جداگانه مورد گیرد. اما هسته‌ی مرکزی نظریه‌ی اسلامی پیشرفت «انسانی است که در فرایند «شندن مستمر» به سوی کمال مطلق در حال یک خلاقیت پایان‌نایابی است». این شدن و خلاقیت مستمر به صورت عربیان واضح و بیش از هر عرصه‌ی دیگری خود را در نظام تعلیم و تربیت نشان می‌دهد بهمین اساس است که سایر عرصه‌های زندگی از جمله زندگی اقتصادی باید بر مدار آن شکل باید. در یک نگاه اجمالی در نظریه‌ی غربی توسعه‌ی عرصه‌ی تعلیم و تربیت بیز یک میدان فعالیت اقتصادی است که متناظر با آثار اقتصادی آن باید مورد ارزیابی، برنامه‌ریزی،
- بی‌نهایت را که خلاقیت مستمر نتیجه‌ی آن است که عنوان متغیر اصلی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به حساب آورد؟ در این صورت مبانی اسلامی شناخت انسان، پایه‌ای برای علوم انسانی روح حاکم و مدار الگوی اسلامی پیشرفت خواهد بود. از همین منظر مساله‌ی اساسی در مورد ماهیت اسلامی پیشرفت و ماهیت غربی توسعه در تقاویت «هسته‌ی مرکزی»^۱ این دو نظریه است. هسته‌ی مرکزی نظریه‌ی غربی توسعه‌ی «انسانی است که با کمک عمل ایجاد ساز منفعت مادی خود را گذشت در طرفداری یا خالفلت با ضرورت بکی یا دیگری در کوشش صورت گرفت. زندگی انسان دارای یک هویت واحد است که جاذب‌سازی ابعاد آن اگر برای فهم آن هویت نظام اقتصادی به صورت عربیان تر واحد باشد قطعاً پستبدیده است اما و خالص نقش آفرینی می‌کند و به همین دلیل مدار توسعه در غرب، زندگی اقتصادی است که سایر ابعاد زندگی باید پیرو آن سامان شود و به صورت جداگانه مورد گیرد. اما هسته‌ی مرکزی نظریه‌ی اسلامی پیشرفت «انسانی است که در فرایند «شندن مستمر» به سوی کمال مطلق در حال یک خلاقیت پایان‌نایابی است». این شدن و خلاقیت مستمر به صورت عربیان واضح و بیش از هر عرصه‌ی دیگری خود را در نظام تعلیم و تربیت نشان می‌دهد بهمین اساس است که سایر عرصه‌های زندگی از جمله زندگی اقتصادی باید بر مدار آن شکل باید. در یک نگاه اجمالی در نظریه‌ی غربی توسعه‌ی عرصه‌ی تعلیم و تربیت بیز یک میدان فعالیت اقتصادی است که متناظر با آثار اقتصادی آن باید مورد ارزیابی، برنامه‌ریزی،
- رسیده‌ایم به صورت طبیعی آغازین مستله‌ای که در ذهن ایجاد می‌شود آن است که مظلوم از الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت چیست؟ این سوال خود به دو سوال شکسته می‌شود. نخست منظور یعنی مفهوم لغوی و یا اصطلاحی این ترکیب است و پرسش دوم به ماهیت و تعریف حقیقی آن بر می‌گردد. یعنی قبل از آنکه از شما در مورد وجود یا امکان وجود چنین الگویی مطالبه استلال شود بدان نیازمند است که منظور مفهومی و مهمتر از آن ابعاد ذهنی و ماهیت آن روش گردد. برای تبیین مفهومی به معنای سرح‌الاسمه باید به سوالات زیر پاسخ داده شود:
۱. منظور از الگو در تأثیر با واگائی نظریه تشوری، نظریه سیستم، نظام، مکتب، راهبرد ... چیست؟
  ۲. منظور از مفهوم پیشرفت در تأثیر با کلید و ازهای نظریه توسعه، تکامل، تعالی، ترقی، تجدد، مدرنیسم، نوسازی و ... چیست؟
  ۳. مراد از اسلامیت و ایرانیت در این موضوع خاص چیست؟
  ۴. مراد از «گلگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» چیست؟
  ۵. این این این مفاهیم باید به این از تبیین این مفاهیم باید به تشریح ماهیت و چستی حقیقی «الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت» همت گماشت. ماهیت آن اعم از مشترکاتش با سایر الگوهای رقیب و نیز وجود ممیزه و شاخصه‌های شناسایی و تعریف شود که تنها
- چهارم به نظر مرسد که برای نیل به یک پژوهشی تحقیقاتی به وسعت اسas است که سایر عرصه‌های ایرانی پیشرفت ابتدا باید سوالاتی ایرانی از جمله زندگی اقتصادی باید بر مدار آن شکل باید. در یک را فهرست نمود. سوالاتی که اگر پاسخ بیانند الگو خود را نشان داده است. به نظر مرسد سه سوال اساسی چیستی، چرایی و چگونگی الگو اگر پاسخ بیانند ما به مقصود

مقاله

دیرکت
علوم اسلامی
ریاضیات
دانشگاه

توسعه در تنافر با مبانی نظریات و
الگوهای توسعه باشد.

بررسی انتقادی دانش‌هایی که به
نوعی متفکل تبیین فرایند توسعه
هستند بنا بر محدود به دانش‌های
مذکور باشد بلکه این پژوهه باید
در چارچوب دانش‌های دیگری
نظیر فلسفه، تاریخ، تاریخ تمدن
و آینده‌شناسی نیز صورت پذیرد.
در صورتی پاید از این ادبیات عبور
کرد با اقدام به اصلاح آن نمود
که ناکارآمدی آن در تبنی فرایند
تغییرات اجتماعی معطوف به
پیشرفت نشان داده شود.

۳. ضرورت سوم مطالعه‌ی تجزیی
فرایند توسعه هم در کشورهای
ظاهرًا پیشرفتی کوتی نظری
امریکا و اروپا و هم کشورهایی
که با تقدیر این کشورها برنامه‌های
توسعه خود را طراحی و اجرا
کرده و می‌کنند. کشورهایی نظری
چین، راپن، مالزی، اندونزی و نیز
گذشته‌ای ایران در این مطالعه‌ی
تجربی باید بتوانیم شان دهیم که
فرایند توسعه در این کشورها اولاً
بر مبانی نادرست شکل گرفته و
ثانیاً حتی بر مبانی خود آنها نیز
به درستی به سامان نشده و نتایج
موردنظر را نداده است.

این موضوع را باید در ارتباط
با مبانی نادرست و به علاوه
در ارتباط با تفاوت‌های هویت
تاریخی، فرهنگی، اجتماعی،
سیاسی و اقتصادی این کشورها
مورد بررسی قرار داد و باسخ به
این مسائل لزوم وجود قید ایرانی
را در الگوی موردنظر ما به عنوان
هویت تاریخی، فرهنگی، اجتماعی،

و هم علت غایی وجود و ثبوت که
البته عمدتاً به علت غایی اصراف
دارد. بر این اساس علل به معنای
غايات شکل‌گیری الگوی اسلامی -
ایرانی پیشرفت که بیانگر ضرورت
شکل‌گیری آن و ترجیح عقلانی
آن بر سایر الگوهای مرحله‌ی ثبوت
است را باید در موارد سه‌گانه‌ی ذیل
جستجو نمود:

۱. باید ترجیح مبانی فلسفی
(بنیشی) و ارزشی الگوی اسلامی
ایرانی پیشرفت بر مبانی فلسفی و
ارزشی الگوهای الگوهای رقیب به
صورت منطقی و عقلانی نشان داده
شود. زیرا اگر این ترجیح حاصل آید
به صورت منطقی و عقلانی تکلیف
نظمات متفاوت مبنی بر مبانی
متفاوت روش خواهد شد.

۲. باید تمام ادبیات موجود توسعه
در چارچوب دانش‌های مختلف
از قبیل جامعه‌شناسی توسعه،
اقتصاد توسعه و مدیریت توسعه
مورد مطالعه‌ی منصفانه و انتقادی
قرار گیرد. به این علت که مجموعه
نظریات توسعه چون در چارچوب
همه‌ی دانش‌های مرتبط، ناظر
به تحلیل واقعی فرایند توسعه در
کشورهای به اصطلاح توسعه‌یافته
و فرایند توسعه‌یافته‌گی کشورهای
توسعه‌نافته‌ی کوتی است، بر
بزوہ‌شگر واقع‌نگر نقاط ضعف و
قوت فرایند توسعه و توسعه‌یافته‌گی
را نشان خواهد داد. در این مرحله
باید عمدتاً هدف نخست نشان
دادن توانایی‌ها و ناتوانی‌های عملی
این نظریات در تبیین واقعی فرایند

مسئله‌س باقیمانده وجود یا عدم
وجود خارجی آن باشد. بر این
اسس برای شناخت ماهیت الگوی
اسلامی - ایرانی پیشرفت سوالات
زیر باسخ می‌طلبد:

۱. مشترکات الگوی اسلامی -
ایرانی پیشرفت با سایر الگوهای
رقیب کدام‌هاستند؟

۲. وجود مختصه و تمایز بخش
این الگو با سایر الگوها کدام‌هاستند؟
باسخ به این سوالات عمدتاً
بر مدار مطالعه‌ی تطبیقی
مبانی فلسفی (هستی شناختی،
معرفت‌شناختی و انسان‌شناختی)
و مبانی ارزشی (اخلاقی و فقهی)
الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
با الگوهای رقیب می‌چرخد. زیرا
تفاوت در این مبانی است که
نظمات مختلف زندگی را متفاوت
و متمایز می‌سازد. چنانکه شاهت
در مبانی است که میزان شاهت
در نظمات مختلف زندگی را رقم
می‌زنند.

باسخ لازم و کافی به سوال از
چیزیتی الگوی اسلامی ایرانی -
پیشرفت تنهای نشان دادن توریک
و دهنی مفهوم و ماهیت این الگو
منتهی خواهد شد.اما باسخ - حتی
لازم و کافی - به سوال از چیزیتی
نمی‌تواند واقعی به مقصد باید زیرا
منطق در صورتی باید این الگو را
از میان همه‌ی الگوهای محتمل
دیگر برگزید که بتوان نشان داد این
الگو بهتر و مطلق‌تر از الگوهای
رقیب است. سوال از «علت» ثبوت
معناست. سوال از «علت» ثبوت
و وجود و سوال از «دلیل» ثبات.
علت هم نافر به علت فاعلی است

- ۱. core**
۱. مختلط زندگی (ایجاد معرفت، قدرت، شرتو، منزلت، سلامت، انسجام اجتماعی، هنر فضیلت (اخلاقی) و معنویت) با چه شاخص‌هایی می‌توان پیشرفت یک جامعه را اندازه‌گیری نمود؟ (شاخص‌های جامع، شاخص‌های بخشی و ...)
۲. نظامات مختلف زندگی از قبیل تعلیم و تربیت، سیاسی، اقتصادی (تولیدی، صرفی، تجاری، پانکاری، کار، بازار و ...)، قضایی، بهداشتی، هنری، سازمان و مدیریت، اخلاق، ارتباطات اجتماعی، نهادهای دینی و ... در چارچوب‌گوی اسلامی - ایرانی پیشرفت چگونه‌اند؟
۳. عرض نهایی نگارنده ضرورت پرداختن به موضوع گوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در قالب یک مرکز پژوهشی مثل رویان است؛ باهمه‌ی ارزش و اثر گرانبهای مراکز علمی و پژوهشی جامع که به همه رشته‌ها و موضوعات می‌پردازند در ادامه‌ی روند نکمالی گذشته باید مرکزی را با سیستمی چالاک بنا نهاد تا در قلمرو گوی اسلامی ایرانی پیشرفت تمرکز پژوهشی و پژوهای داشته باشد.
۴. عوامل ایجاد تحول و تغییر شرایط موجود به سمت وضعیت پیشرفت‌تر یک جامعه بر اساس گوی اسلامی - ایرانی پیشرفت کدامها هستند؟ (عوامل تاریخی / فرهنگی / اجتماعی / سیاسی / اقتصادی و جغرافیایی)، چگونگی پیشرفت در ابعاد سیاسی و اقتصادی مردمانی که قرار است این گوی زندگی آن‌ها را اداره کند نشان خواهد داد.
۵. روش یا روش‌های دستیابی به نظریات دینی در این گونه موضوعات کدامها هستند؟ طبیعی است این سوال با بررسی جامع و انتقادی روش‌های رایج نظریه‌پردازی از قبیل روش‌های پژوهش‌ویسیتی، هرمونتیکی و انتقادی، روش‌های سیستمی و نیز معارف وحانی و عقلانی موجود جستجو کیم و در این جاست که مباحث بنیادین معرفت‌شناختی با رویکرد روش‌شناختی نقش خود را نشان می‌هند که باید باطنی طریق و سلوک از سلسله منطقی و مقبول شریعت و با ادلی معتبر به گوی اسلامی - ایرانی پیشرفت دسترسی پیدا کنیم. بنابراین پس از فهم مفهوم و ماهیت گوی و آن گاه پس از فهم ضرورت وجود این گوی از نظر غایت می‌توان از طریق ادلی معتبر موجود به این گوی دسترسی پیدا کرد و در چارچوب این سوال اساسی، پرسش‌های زیر پایان می‌طلبدند:
۱. پیش فرض‌های اساسی نظریه‌پردازی در مورد گنوی اسلامی - ایرانی پیشرفت کدامها هستند؟ قبل از انتخاب یک روش و قبل از ابداع هر نظریه ضرورتاً می‌بایست برخی از مقولات و مفروضات مورد مناقشه و نهایتاً جمع‌بندی قرار گیرد. تعدادی از این مفروضات و مقبولات گوی اسلامی - ایرانی پیشرفت چیست؟
۲. عناصر اصلی تشکیل دهنده ساختمان گوی (اقبیل دولت، مردم و ...) کدامها هستند و نقش یک از عناصر اساسی چگونه است؟
۳. عوامل ایجاد تحول و تغییر شرایط موجود به سمت وضعیت پیشرفت‌تر یک جامعه بر اساس گوی اسلامی - ایرانی پیشرفت کدامها هستند؟ (عوامل تاریخی / فرهنگی / اجتماعی / سیاسی / اقتصادی و جغرافیایی)، چگونگی پیشرفت در ابعاد الف - جامعیت دین
ب - عینیت دین و سیاست
ج - سازگاری عقل و وحی
د - رابطه‌ی دنیا و آخرت
ه - وجود مکتب یانظام یا سیستم یا علم اسلامی

شناختی پژوهشی اسلامی

شیده ده ناسیزل

۱۰

گفت و گوها

توسعهٔ مددوح؛ توسعهٔ مذموم

گفت و گو با آیت‌الله علامه عبدالحکم جوادی‌آملی

۱۲

پیشرفت و وریط آن به علوم انسانی

گفت و گو با حجت‌الاسلام و‌المسلمین دکتر عبدالحسین خرسونایه

۲۱

کدام پیشرفت؟

وجود تمایز پیشرفت مورث نظر اسلام نسبت به غرب

گفت و گو با حجت‌الاسلام و‌المسلمین دکتر سید‌حسین مردم‌مرزی

۲۷

نارسایی‌های الکوی پیشرفت غربی

گفت و گو با حجت‌الاسلام و‌المسلمین دکتر رحای‌لی

۳۷

عادالت غربی؛ امری پیشنهاد

عادل اسلامی؛ هرزهای و هر مکانی

گفت و گو با دکتر محمد جواد جاوید

۴۵

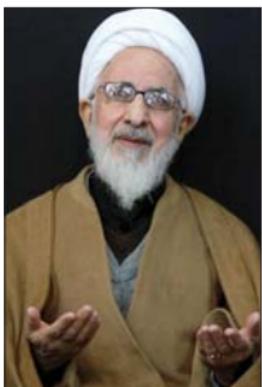

الکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

یعنی شکل‌گیری یک جزویان مسلط فکری

گفت و گو با حجت‌الاسلام و‌المسلمین رضا غلامی

۵۷

توسعهٔ ممدوح؛ توسعهٔ مذموم

گفت و گو با آیت‌الله علامه عبدال‌الله جوادی‌آملی^۱

اشارة

L آیت‌الله جوادی‌آملی یکی از بزرگان و برکات نظام جمهوری اسلامی ایران است که تاکنون گام‌های بزرگ و عظیمی در جهت پیاده‌سازی اسلام در جامعه برداشته‌اند و آثار ارزشمند زیادی در این زمینه دارند. برای رسیدن به الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت نظرات این دانشمند بزرگ اسلام نیز جویا شدیم. دیدگاه آیت‌الله جوادی‌آملی دربارهٔ توسعهٔ والگوی پیشرفت، بستگی فراوانی به منزلت عقل در منظومه فکری ایشان دارد. ایشان در این گفت و گو مطرح می‌نمایند آنچه که در اسلام مورد تأکید است توسعهٔ کوثری است که مبتنی بر کتاب خدا و عقل می‌باشد. سنجگاه‌های روشنی که ایشان در این گفتار برای توسعهٔ اسلامی برمی‌شمارند، حاصل پردازش عقلاتی داده‌های وحیانی و نقلی است که هم تولید سرمایه‌های روزونه فضایی کسب و کار را در نظر دارد و هم دغدغه‌ی کرامت انسانی و عدالت اجتماعی را در نظر می‌گیرد. از دیدگاه ایشان هم انبیاشت سرمایه و هم مزدور دیگران بودن در اسلام مردود است؛ از این رو در آموزه‌های اسلامی گردش سرمایه و کارآفرینی تجویز شده است.

پیشرفت و ربط آن به علوم انسانی

گفت و گو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین خسرو‌پناه

اشاره

دکتر عبدالحسین خسرو‌پناه که دروس خارج فقه‌واصول را در محضر استادی همچون آیات عظام وحید خراسانی، فاضل لنکرانی، جعفر سیحانی، ناصر مکارم‌شهریاری گذرانده است. تحصیل دروس تخصصی کلام اسلامی را در کنار دروس خارج فقه‌واصول در سال ۱۳۷۰ شمسی آغاز کرده و در سال ۱۳۷۴ در مقطع دکترای کلام اسلامی با تبه او از دانشگاه امام صادق (علیه السلام) فارغ التحصیل شد. ایشان از سال ۱۳۷۰ شمسی در کنار تحصیل به فعالیت پژوهشی فردی و جمعی اشتغال ورزیده و مدیریت‌های پژوهشی و اجرایی خرد و کلان داشته است که از آن جمله می‌توان به ریاست موسسه‌ی پژوهشی حکمت و فلسفه ایران اشاره نمود. ایشان در این گفت و گو با اشاره به برداشت‌هایی که از پیشرفت می‌شود معتقدند پیشرفت در واقع حاصل کار و عمل است که لازمه‌ی آن بیداری می‌باشد و برای آن باید با حرکت تدریجی مبتنی بر آموزه‌های دینی به پیش رفت. وی تفاوت پیشرفت غربی با پیشرفت اسلامی را تکیه‌ی پیشرفت اسلامی بر آموزه‌های وحیانی و قرآنی می‌داند و معتقد است پیشرفت‌های غربی به دلیل تکیه‌ی بر عقل ناقص بشری ناقص بوده و غایت مشخصی ندارد.

کدام پیشرفت؟ وجوه تمایز پیشرفت مورد نظر اسلام نسبت به غرب

گفت و گو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سید حسین میرمعزی

اشاره

ایشان در این گفت و گو تفاوت پیشرفت اسلامی با غربی را در نهفته شدن معنویت و اولویت دادن به عدالت در پیشرفت اسلامی می‌دانند و بیان می‌دارند اسلام علاوه بر رفاه مادی به دنبال رشد معنوی انسان‌ها نیز می‌باشد ولذا ضرورت دارد که در برنامهریزی‌ها به بعد معنوی نیز توجه نموده و در روش نظریه‌پردازی پیشرفت معتقد استند که مابایی ایجاد نظریه پیشرفت باید از مباحث عقای و نقای در کنار هم استفاده نمایم یعنی ابتدا باید تمامی احادیث و روایات موضوعی را که می‌خواهیم راجع به آن نظریه‌پردازی کنیم را جمع آوری و بعد وارد مباحث عقلی آن شویم، و در بیان برای رسیدن به پیشرفت اسلامی روش کار را مهم برشمرده و اشاره می‌دارند که هم‌اکنون ما از روش محکمی برای رسیدن به وضعیت مطلوب پیشرفت برخوردار نیستیم.

ناسایی‌های الگوی پیشرفت غربی

گفت و گو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رجایی‌نیا

اشارة

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رجایی‌نیا رئیس دبیرخانه حوزه‌ی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و از صاحبنظران این حوزه می‌باشدند. ایشان در این گفت و گو با اشاره به این که رهبری به این نتیجه رسیده‌اند که لازم است در زمینه‌ی پیشرفت کشور، الگوی اساسی‌ای طراحی شود تا بر اساس آن، حرکت کشور هدایت شود، تأکید می‌کند: سه مأموریت بر عهده‌ی ما گذاشته شده است؛ اول تولید دانش؛ دوم گفتمان‌سازی و سوم که اخیراً به ما اعذار شده، تهیه پیش‌نویس سند الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت است. ایشان همچنین در این رابطه‌ی افزایند مهمنه ترین و بزرگ‌ترین ویژگی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت تکیه بر مبانی و آموزه‌های اسلامی و وحیانی می‌باشد در حالی که سایر الگوهای به ویژه الگوهای غربی به دلیل تکیه بر عقل بشري نتوانسته‌اند موفق ظاهر شوند و هر چه که به جلوتر حرکت می‌کنند نقایص آنها بیشتر هویدا می‌شود.

عدالت غربی؛ امری پسینی عدالت اسلامی؛ هر زمانی و هر مکانی

گفت و گو با دکتر محمد جواد جاوید

اشارة

دکتر محمد جواد جاوید دارای مدرک دکتری از دانشگاه تولوزیک فرانسه در رشته فلسفه حقوق و عضو هیئت علمی و دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه تهران است. ایشان در این گفت و گو ابتدا با اشاره به گسترده‌گی حوزه‌ی عدالت آن را از جمله شاخه‌های مهم مشروعیت حکام و توسعه‌ی جوامع می‌دانند و در ادامه با اشاره به اینکه اکنون جوامع بیشتر با مشکل اجرای عدالت مواجه هستند بیان می‌دارند که عدالت در شیوه جنبه‌ی پیشینی و پسینی دارد در حالی که در دیگر مذاهب چنینی رویکردی وجود ندارد و بیشتر آن را امری پسینی می‌دانند.

الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، یعنی شکل گیری یک جریان مسلط فکری

گفت و گو با حجت‌الاسلام والمسلمین رضا غلامی

اشارة

انقلاب اسلامی ایران از همان آغاز شکل گیری و با تکیه بر اندیشه‌های معمار کبیرش، حضرت امام خمینی (ره) طرح نویی را در عرصه نظام‌سازی دنبال می‌کرد که نه غربی بود و نه شرقی، بر همین اساس هم در امتداد حرکت انقلاب اسلامی و نیل به تمدن نوین اسلامی، پسرورت طراحی الگوی پیشرفت بومی و مواری الگوهای رایج غربی و شرقی به جدّ از سوی برخی متولیان و کارگزاران و اندیشمندان و به ویژه مقام معظم رهبری مورد توجه قرار گرفته است. در این گفت و گو حجت‌الاسلام غلامی رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدور اضطرابی تاکید بر اهیت و جایگاه الگوی پیشرفت، به این نکته اساس اشاره می‌کنند که بايد طراحی الگوی پیشرفت به گونه‌های گفتمان‌سازی شود تا تبدیل به یک جریان مسلط فکری در جامعه شود که خود آن، مولود یک جریان بزرگ‌تر تحت عنوان جریان خردورزی و عقلالیت فطري است و اگر در خصوص پیشرفت چنین فضابی شکل گیرد می‌توان به استقرار الگوی پیشرفت در جامعه امیدوار بود.

مقالات

<p>تبیین جوهره‌ی التکوهای پیشرفت و تجلی آن در رویکردهای اجتماعی محسن لبخندی</p>	۶۵
<p>پیش‌آمد و پس آمد الکوی توسعه‌ی اسلامی حجت‌الاسلام و‌الملیمین علی‌خا بیرون‌عند مفهوم التکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت</p>	۷۷
<p>حجت‌الاسلام و‌الملیمین دکتر سید حسین میرزا‌فر اقتراحی در دهه‌ی چهارم انقلاب اسلامی و ارتقی‌الزمامات ایرانی دکتر حمید خاشنی</p>	۹۹
<p>وزگی‌های یک منسوب مسلمان: التکوی اسلامی - ایرانی خلافی کارکزاران از منظر رهبر مفکر انقلاب اسلامی هادی خان‌محمدی، محمد‌مهدی کشاورزیان</p>	۱۲۱
<p>تأملی در معنا و معنای توسعه‌ی غربی و توسعه‌ی اسلامی - ایرانی بدال‌شقاق</p>	۱۴۲
<p>بود و نبود عدالت اجتماعی و یادداشت؛ مروری بر دیدگاه رهبر مفکر انقلاب اسلامی مجتبی‌جاودی</p>	۱۵۳
<p>عادالت خدا محور در برای عدالت انسان بینان مسعود کرمی‌پوراند</p>	۱۶۵
<p>موانع گفتمانی تحقق عدالت؛ عدالت هراسی و نیاهی هاش محمد‌فاضل‌عنتدیان</p>	۱۷۲
<p>همایی ظریحی عدالت اقتصادی در اندیشه‌ی محمد رضا حکیمی محمد رضا‌امان‌مهر</p>	۱۸۷
<p>پرسی‌بنیاد تمدن اسلامی و ارزش‌های آن برای پیشرفت امروز علی‌خواست دکتر ایوان‌قاسم توحدی‌لما</p>	۱۹۵
<p>توسعه به مثابه آینین جدید غربی شدن؛ نقضی‌پاسخه کرایان بر میانی توسعه محمد تقی فرزاسفلی، سیده آمنه‌بیرون‌خوشخوا</p>	۲۰۳
<p>الکوی اسلامی پیشرفت ایران و مازی؛ اشتراع‌ها و اخلاق‌ها دکتر مسعود بورفود</p>	۲۱۱
<p>آشخورهای زوال تمدن اسلامی - ایرانی در قریون آخر مهندی رازی</p>	۲۲۱
<p>طراحی نظام مدیریت مبتنی بر نتایج ژئوپنهاساز الکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت دکتر مسلم باقری، محمد‌مهدی علی‌شیری، سیامک طهماسبی</p>	۲۲۹
<p>طراحی مدل عملیاتی پاتکداری اسلامی؛ سازگاری‌با التکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت حجت‌الاسلام و‌الملیمین سید عباس موسویان</p>	۲۳۹
<p>الکوی پیشرفت در عصر مدیریت علوی دکتر رجب‌اکبرزاده</p>	۲۵۲
<p>بومی‌گرایی، عقاالت‌پیشرفت روح الله رمضانی و وزنه</p>	۲۵۹
<p>درآمدی بر التکوی پیشرفت علمی بر پایه‌ی معرفت‌شناسی دینی (رویکرد معرفت‌شناسانه) حمدی‌فارغیانی</p>	۲۷۱
<p>ذهن‌الکوی‌ساز؛ چهارچوب اسلامی ایرانی‌الکوی‌سازی سید محمد‌حسین توسي</p>	۲۷۹
<p>تبیین التکوی اقتصادی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران علی‌چشمی میثم پیله‌فروش</p>	۲۸۹
<p>صدر‌المراسلاری حسابداری اسلامی؛ ضرورت اقتصاد ایران</p>	۲۹۷
<p>علی‌شرف‌جدیدی سامانه‌ی اعتبارسنجی؛ راهکار عملیاتی دستیابی به عدالت در نظم پاکی و اعتباری کشور</p>	۳۰۵
<p>چارچوبی عدالت‌محوری برای تدوین معماری سازمانی شهرهای کشوری در ایران محمد‌پاشازین‌الدینی، احمد‌فراده، ابراهله‌امینی</p>	۳۱۳
<p>عدالت زیست‌محیطی؛ در مکتب تربیت توحدی محمد‌احمدی</p>	۳۲۷
<p>عدالت و التکوی صرف حجت‌الاسلام و‌الملیمین جواد‌ابراهیانی</p>	۳۴۵
<p>پیش‌رفت؛ یا پس‌رفت؟ تقد التکوی غربی از منظر رهبر مفکر انقلاب اسلامی امیر‌حساونی</p>	۳۵۱
<p>الکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت؛ موافع و فرصلهای منطقه‌ای و بین‌المللی (رویکردی آندندیز و هادی)</p>	۳۶۳

تبیین جوهرهای پیشرفت و تجلی آن در رویکردهای اجتماعی

محسن لبخندق*

چکیده

لدر این مقاله کوشش گردیده است ضمن مقایسه بنیان‌های نظری پیشرفت از منظر اسلامی غربی به تأثیر هریک از دیدگاه‌های بر جامعه پرداخته شود و نشان داده شود که اصالت دادن به فرد یا جامعه، محصول جوهره و بنیانی است که الگوی پیشرفت هرجامعه راسامان می‌دهد. پیشرفت، عقلالیت، عدالت و جامعه چهار مفهوم محوری مورد بحث برای بستن تحلیل نظری مذکور می‌باشد. از نظر نگارنده عقلالیت حاکم بر پیشرفت، مسیر آن را تغیین می‌کند و از منظر اسلام، در بعد حکومت‌داری، عدالت موجب ظهور عقلالیت می‌گردد؛ در واقع پیشرفت بدون عقلالیت و عدالت بدون توجه به مسائل اجتماعی محقق نمی‌گردد.

بسطله راز دو منظر «اسلامی» و «غربی» بررسی خواهیم کرد.
در میان رویکردهای مرتبط با پیشرفت، نگاه رایجی وجود دارد که پدیده‌ی پیشرفت را غالباً مستلزم‌ای از جنس اقتصاد می‌داند و بر همین اساس، تبعات و تأثیر و تاثیرات این ارمنان بشری را تناهی

پیشرفت را چه چیزی تشکیل مقدمه
پدیده‌ی پیشرفت ابعاد گوناگونی
دارد که پرداختن به هر یک از آن‌ها نیازمند بحث و کنکاش فراوانی است. در این نوشتار بر آنیم تا دو اسیله‌ی پیشرفت را معرفت کنیم که به سراغ پاسخ سوال اساسی در این راستا را به بحث بگذاریم:
۱. جوهره و بنیان‌گوهرهای

پیش آمد و پس آمد الگوی توسعه‌ی اسلامی

حجت الاسلام والمسلمین علیرضا پیروزمند*

چکیده

L موضوع مقاله‌ی حاضر بررسی فرایند علمی است که امکان دستیابی به توسعه‌ی (تعالی) اسلامی را فراهم می‌آورد. الگوی توسعه‌ی اسلامی عامل تعیین‌کننده‌ای است که این مهر را امکان‌بیزندگی سازد اما برای تولید الگوی توسعه‌ی اسلامی - ایرانی لازم است به دو پرسش مهم پاسخ گفته شود: ۱. الگوی توسعه‌ی اسلامی - ایرانی چگونه به دست می‌آید؟ ۲. الگوی توسعه‌ی اسلامی - ایرانی چگونه جامعه‌را به توسعه‌ی اسلامی رهنمون می‌کند؟ در حاصل جمع پاسخ به دو پرسش فوق، فرایندی را ترسیم می‌کند که از زیربنایی ترین لایه‌های الگوی توسعه تأثیری ترین نمودهای تحقق الگوی توسعه در آن دیده شده است. طی بررسی سوال اول، محورهای علمی پیشینی «با زیرساخت علمی الگوی توسعه» مشخص می‌شود که از آن به «پیش آمد الگوی توسعه‌ی اسلامی» تعبیر نمودیم. طی بررسی سوال دوم، گام‌های پیشینی علمی تا تحقق توسعه‌ی اسلامی مشخص می‌شود که از آن به «پیش آمد علمی الگوی توسعه‌ی اسلامی» تعبیر نمودیم. بهزعم نگارنده، بدون چنین بررسی‌هایی نه درگ عمیقی از الگوی توسعه‌ی اسلامی و نه طرح روشنی نسبت به فرایند علمی دستیابی به توسعه‌ی اسلامی حاصل می‌شود.

مقدمه موضوع

در مقاله‌ی حاضر مبدأ الگوی توسعه‌ی اسلامی، ارکان الگوی توسعه‌ی اسلامی، ارکان الگوی توسعه‌ی اسلامی و در پایان پس آمد الگوی توسعه‌ی اسلامی، مورد بررسی قرار می‌گیرد. مبدأ

اجزا یا مقومات اصلی الگوی توسعه بدبین معنا که برای دستیابی به الگوی توسعه‌ی موردنظر باید از کدامند؟
فرضیه‌ی قبل طرح در این مقاله کجا آغاز نمود؟ پس آمد، بدین معنا که پس از دستیابی به الگوی توسعه اسلامی خواهد بود که: بدین گونه خواهد بود که:
۱. پیش آمد الگوی توسعه، «تبلیغ اسلامی» چه مسیری را برای تحقق توسعه‌ی اسلامی باید طی نمود؟ ارکان، بدین معنا که این فرهنگ محصول نظام علوم

مفهوم الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت

حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید حسین میرمعزی*

چکیده

لدر این مقاله با تبیین مفهوم دو از اهدی الگوی پیشرفت و بیان وجه توصیف الگوی پیشرفت به اسلامی و ایرانی بودن، به این نتیجه رسیدیم که الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، یک الگوی نظریه‌ای با کارکرد هنجاری است؛ یعنی ساختاری است که به توضیح نظریه‌ای اسلامی-ایرانی پیشرفت می‌پردازد. پیشرفت عبارت است از: فرآیند حرکت از وضعیت موجود به سمت وضعیت مطلوب. الگوی پیشرفت مشتمل بر سه امر است: (الف) تحلیل وضعیت موجود؛ (ب) تبیین وضعیت مطلوب؛ (ج) راهبرد حرکت از وضعیت موجود به مطلوب نظریه‌ای اسلامی-ایرانی پیشرفت سه امر فوق را براساس مبانی معرفت شناختی و هستی شناختی و در چارچوب احکام و حقوق اسلامی و منطبق بر شرایط امروز ایران ارائه می‌کند. در بیان وجه توصیف این الگوی به اسلامی بودن به صورت تفصیلی به توضیح اختلاف مبانی معرفت شناختی و هستی شناختی توسعه کلاسیک بالاسلام پرداخته و نشان دادیم که اختلاف در این مبانی چگونه موجب اختلاف در الگوی پیشرفت می‌شود.

مقدمه

نظرات گوناگونی درباره مفهوم الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت در ضمن مقالات ارسالی به اولین کنگره الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ارائه دهیم. پیشرفت اظهار شد که نشانگر اختلافات و ابهاماتی در این باره بود. در این مقاله تلاش می‌کنیم در حد

توان و با الهام از بیانات مقام معظم رهبری، این ابهامات را بر طرف کرده و تعریف روشنی از الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ارائه دهیم.

۱ مفهوم الگو
الگو معادل کلمه‌ی مدل «model» در زبان انگلیسی است. یک مدل، یک الگو، طرح، معرفی

اقتراحی در دهه‌ی چهارم انقلاب اسلامی و ارائه‌ی الزامات راهبردی

دکتر وحید خاشعی*

چکیده

۱ نام‌گذاری دهه‌ی چهارم انقلاب اسلامی به عنوان دهه‌ی «پیشرفت و عدالت» از جانب مقام معظم رهبری، یک جهش برنامه‌ای در نظام برنامه‌ریزی کشور است. معمولاً برنامه‌های توسعه، بر مبنای گفتمان‌های آن بازه‌ی زمانی طراحی و اجرا می‌شود. گفتمان دهه‌ی اول که حاوی مفاهیم ارزشی جوشیده از جریان انقلاب اسلامی است، اقتضای مدیریت ارزشی را داشت که بستر تحقق آن را در دفاع مقدس شاهد بوده‌ایم. گفتمان دهه‌ی دوم، گفتمان سازندگی بود که تمام هدف خود را بر توسعه، آن‌هم از نوع اقتصادی، خلاصه می‌کرد. گفتمان دهه‌ی سوم، گفتمان آزادی بود که تمام هدف خود را در توسعه سیاسی خلاصه می‌کرد. اوج گفتمان دهه‌ی سوم، در برنامه‌ی چهارم توسعه ظهرور و بروز داشت. انتظار می‌رود در دهه‌ی چهارم اسلامی، گفتمان پیشرفت و عدالت به عنوان گفتمان مسلط حاکم بر جامعه و چهت گیری اصلی برنامه‌های پنج ساله‌ی این دوره تلقی شود. در این مقاله بر آنکه با توصیف شرایط حاکم بر حوزه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، قضایی، تقاضنی، اداری و مددویتی حاکم بر کشور، به راهبردهای مناسب با هر حوزه جهت پیشرفت مبتنی بر عدالت دست یابیم، در سلسله‌مراتب سیاست‌گذاری راهبردی برنامه‌ی پیشرفت و عدالت، جایگاه الزامات راهبردی در تناظر با مسئله‌های اصلی حوزه‌های مختلف نظام و در سطح پایین‌تر، سیاست‌های کلی و فراتر از اقدامات عملیاتی جای می‌گیرد. الزامات راهبردی، در واقع، به برنامه‌ریزان پیشرفت و عدالت، افقها و چارچوب‌های اصلی مسائل حوزه‌های مختلف را نشان می‌دهد. روش تدوین الزامات راهبردی بر اساس مسائل و چالش‌های اصلی در هر حوزه است که به صورت گزاره‌های سیاستی ارائه خواهد شد. روش پژوهش در این مقاله بر اساس مطالعه‌ی اسناد بالادستی و کتابخانه‌ای و همچنین در نهایت با ارجاع الزامات راهبردی هر حوزه به خبرگان، مورد تأیید یاردد قرار خواهد گرفت.

ویژگی‌های یک مسئول مسلمان؛ الگوی اسلامی- ایرانی اخلاق کارگزاران از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی

هادی خان محمدی،^{*} محمدمهردی کشاورزیان^{**}

چکیده

Lهر جامعه‌ای که می‌خواهد به پیشرفت و تعالی بر سردمبتنی بر عقلاتیت خاصی الگوی پیشرفت خود را تعییه و طراحی می‌کند. در جوامع غربی به دلیل اینکه مبنی بر عقلاتیت اقتصادی عمل می‌کنند رسیدن به حداقل کارایی اقتصادی به عنوان چشم‌انداز و الگوی پیشرفت قلمداد می‌شود. این امر در جوامع اسلامی تصویرسازی شده است. در جوامع اسلامی عقلاتیت دینی مقدم بر عقلاتیت اقتصادی صرف است. بدان معنا که اگر یک موافقه بین انسانیت با اخلاق و اقتصاد بوجود آید، عقلاتیت دینی، انسانیت و اخلاق مقدم است و بر مبنای آن، عقلاتیت اقتصادی بذیرفته می‌شود. مقام معظم رهبری نیز اخلاق را بایه و اساس پیشرفت می‌داند. اما جامعه‌ای به سمت اخلاقی تسری بپادمای کند که زمامداران و کارگزاران آن افرادی اخلاقی و اصولی باشند. چرا که آن‌ها همواره برای مردم یک جامعه‌الگو محسوب می‌شوند و اعتماد آن‌ها به مسئولین به درجه‌ی رعایت اخلاق، انصاف و عدالت در گفتار و کردار آن‌ها مستحب است. لذا در این پژوهش قصد داریم با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد، توصیه‌های اخلاقی را که رهبر معظم انقلاب به کارگزاران در طی حدودد و دهه گذشته (۱۳۶۸-۱۳۸۹) عنوان فرموده‌اند، بررسی و سپس با استخراج مقاهیم و مقوله‌ها و روابط بین آن‌ها، الگوی اسلامی- ایرانی اخلاق کارگزاران را ترسیم و تبیین نماییم.

۱-۱- ادبیات نظری و اوازه کاوی اخلاق

و ناپدای ادمی است که با بصیرت کرده‌اند. درک می‌شود و در مقابل خلق قرار در عین حال، شایع‌ترین اخلاق و ازایه عربی است که دارد که به صورت ظاهر قابل رویت کاربرد اصطلاحی اخلاق در میان اندیشه‌مندان اسلامی عبارت است با پشم، اطلاق می‌شود. بسیاری از از «صفات نفسانی راسخ و پایداری فلسفه و حکمای اسلامی نیز در این معنای روشت، خوی، طبیعت و امثال این معنای نیز به کار می‌رود. همان معنای لغوی آن تعریفی ارائه و به معنای صورت درونی و باطنی

تأملی در معنا و مبنای توسعه‌ی غربی و توسعه‌ی اسلامی-ایرانی

عبدالرضا بافقی*

چکیده

در این مقاله به بررسی تعاریف، مبانی و لوازم و ارکان توسعه پرداخته می‌شود. توسعه مورد نظر در این نوشتار، توسعه‌ای است نه غربی، نه صویلانه و نه دنیا زده، بلکه الگوی چهارمی را موردن کند و کاو قرار می‌هد که با فرهنگ ایرانی و اسلامی در تالث و ترابط است. در تبیین این مدل سی شده است از رهگذر نگاهی مقابس‌مای و از منظر علوم انسانی، مبانی توسعه‌ی غربی و توسعه‌ی ایرانی- اسلامی در محورهای فلسفی (معرفت‌شناسی، هستی‌شناسی، انسان‌شناسی) اخلاقی، دینی، جامعه‌شناسی و تاریخی مورد تأمل، بررسی و نقد قرار گیرد و مرز دقیق مدل توسعه‌ی مورد نظر، تبیین گردد. در ادامه، پس از اشاره به لوازم و ارکان توسعه، پیشنهادات و راهکارهایی برای تحقق هر چه بہتر این مدل ارائه می‌گردد.

است که تراویف آن با غربی شدن مصدق پیدا می‌کند. لازمه‌ی غربی شدن هم اقتباس تمامی یا بجزی از الگوهای توسعه از کشورهای غربی است. حال اگر کشور و ملتی در جد و جهد باشد که نه غربی شود و نه غرب ثانی گردد و از توسعه نیز برخوردار شود، امانه صرف توسعه دنیوی مادی، چنین ملت و

طرح مستله با توجه به اینکه «توسعه» در مدرن و غربی آن، یک سمت و تلقی مدرن آن، یکی از مؤلفه‌های «تجددگرایی» است و تجددگرایی از سوی دیگر توسعه در تلقی فوق کاملابه معنای توسعه نیست؛ کاملاً معمول و مسوه‌ی علوم تجربی جدید است و علوم تجربی نیز در کنندگان خود اینتا و انکا بر آنکه توسعه در قالب رهیافت پروسوهه‌وار امکان تحقق دارد، حال حس و تجربه دارد و حس و تجربه نیز با محسوسات و طبیعت مادی

عدالت اجتماعی و چالش‌های ناشی از فقدان آن؛ مرواری بر دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی

مجتبی جاویدی*

چکیده

در این مقاله تلاش گردیده است تا با تحلیل بیانات مقام معظم رهبری درخصوص چیزیتی عدالت اجتماعی و تعریف آن به آثار منفی فقدان عدالت اجتماعی اشاره گردد. در اندیشه‌ی معظم له عمل به هر چه که بر مبنای شرع باشد، عدالت است و چون با پیروزی انقلاب اسلامی، شرع منور اسلام در قالب قوانین و مقررات مصوب مجالس قانون‌گذاری به منصبه‌ی ظهور رسیده است، عدالت عبارت است از هر چه که منطبق بر قانون نظام اسلامی باشد. باره‌ای از چالش‌های ناشی از بی‌عدالتی اجتماعی در جامعه از دیدگاه رهبر معظم انقلاب رامی‌توان چنین پرسش موردنی: محرومیت‌های اقتصادی چون فقر و بیکاری، معضلات اقتصادی چون گرانی، تورم و کاهش ارزش بول ملی، استفاده‌ی نادرست از سرمایه‌ها و منابع، روابط ناسالم میان ثروت و قدرت، عدم تدوین قوانین مناسب و عدم اولویت دادن به امور اقتصادی با اهمیت‌تر در تنظیم سیاست‌ها، زندگی اشرافی پرخی مسئولان، فسادهای مالی و اداری، تبعیض، توجه به سفارش‌ها و پارتی بازی، عدم توجه به امور اقتصادی اقشار آسیب‌پذیر، ترجیح بخش دولتی و عمومی بر بخش خصوصی و تعاضوی‌ها، نایابی در استفاده از موقعیت‌ها و اختلاف در آمده‌ها.

مقدمه

«عدالت» در دیدگاه اسلامی مفهومی نسب و دقیق است که شناخت زوایای آن نیاز به دقت فراوان دارد و هرگونه سیاست‌گذاری جهت تحقق عدالت در کشور منوط به درک صحیح چالش‌های ناشی

سیاست‌گذاری‌های کلان ایشان در حوزه‌ی اقتصاد و زمامداری جامعه‌ی اسلامی است. اگر ایران اسلامی بتواند عدالت را در جامعه تحقق بخشد و مسیر تعالی اسلامی را با سریلنگی طی کند، الکوی عالمی نوینی از یک مدینه‌ی فاضله

عدالت خدا محور در برابر عدالت انسان بنیاد

مسعود کریمی بیرانوند*

چکیده

کاین مقاله در پی آن است تا نشان دهد علی‌رغم اتفاق نظر اولیه‌ی دیدگاه‌های اسلامی و سکولار درباره‌ی لزوم تحقق و اجرای «عدالت» به عنوان یکی از مهم‌ترین اهداف و کارویزه‌های حکومت، تفاوت‌های چشمگیر و ریشه‌داری پیرامون اصول و محتوای مفهوم «عدالت» بین این دو دیدگاه وجود دارد که ریشه در مبانی هستی‌شناسی و شناخت‌شناسی حاکم بر آن‌ها دارد. لذا ابتدا به توضیح مبانی مذکور در یک جدول و تحت پنج شاخصه پرداخته و در ادامه، ویژگی‌ها و تفاسیر «عدالت» در هر یک از دو دیدگاه سکولار و اسلامی بر اساس این بنیادهای فکری-فرهنگی تشریح و مقایسه می‌شود.

مقنه	تاسیس حکومتی مبتنی بر اسلام در ایران بعد از انقلاب اسلامی، سوالهای مختلفی را در مورد تفاوت‌ها و چیزگیری‌های حکومت دینی با حکومت‌های غیردینی و سکولار در بین اندیشمندان مسلمان موجب گردید و از جمله این سوال مطرح شد که «عدالت» به عنوان یکی از مهم‌ترین اهداف حکومتی و مسائل اجتماعی، چه تفاوت
تفصیل ممان مسائل مشترک نیز	ماهیه در رو نظر مذکور دارد؟ پاسخ به این سوال مهم‌ترین در تعیین چیزگیری‌ها و الگوسازی مدل‌های توسعه در حکومت‌های دینی سیار اهمگشایش دارد. پاسخ به این سوال مهم‌ترین در تعیین چیزگیری‌ها و الگوسازی مدل‌های توسعه در حکومت‌های دینی سیار اهمگشایش دارد.

واضح است که روش بحث ما در این مقاله در پاسخ به این سوال تلاش می‌کنند تا این فرضیه را اثبات کنند که این دو نوع تفاوت، این مقاله می‌کنند تا این فرضیه را اثبات کنند که این دو نوع تفاوت، در سطح جزئی تر انجام گیرد. لذا در این پژوهش به جای اینکه ابتدا به شرح «عدالت» از دیدگاه سکولار در یک قسمت و شرح «عدالت» در زمینه‌ی تفسیر، تعبیر و

موانع گفتمانی تحقق عدالت؛ عدالت هراسی و تباہی‌ها یش

محمد رضامعت‌صدیقان*

چکیده

Lامروزه عدالت به عنوان یک حقیقتی که تحقق آن دور از دسترس است مطرح می‌باشد این در حالی است که همه‌ی مکاتب اعم از دینی، غیردینی و فلسفی اساس خود را بررسیدن به عدالت پایه‌ریزی نموده‌اند. در این میان جمهوری اسلامی ایران به دلیل تکیه بر آموزه‌های اسلامی یکی از متولیان اصلی عدالت‌خواهی در جهان می‌باشد که آن را به گونه‌ای متمایز از دیگران دنبال می‌کند؛ او لازم حیث معنوی و دینی بودن عدالت‌خواهی که براساس کتاب الهی و سنت دینی کاملاً متفق، روش و دقیق ترسیم شده و کسی نمی‌تواند آن را براساس منافع خاص فردی یا گروهی خویش تفسیر و تحلیل کند و دوم اینکه این عدالت‌خواهی کاملاً عمل‌گرایانه است و بیش از هر مقاطعه تاریخی دیگر بر سند عمل اجتماعی و در جایگاه صالح‌الاعمال اقتصادی ایران قرار گرفته و محور نیکمردی تلقی می‌شود. در این مجال و مقاله برآئیم به سدهای گفتمانی فراوری اجرای عدالت برداخته و گریزی بزنیم به اینکه در دنیای کنونی، چه بر سر عدالت آمده است.

انه شتر از نعمت زندگی در زیر با عنوان «عدالت‌دادت»، بی خاصیت و پیش‌بوده در نظر آید؛ تاجیابی که نه فراموش و نادیده گرفته شوند؟ آیا بشر به این نتیجه رسیده که اساساً نیز رغبت و انجیزه‌ای برای نداشته باشند. اما دلیل به وجود آمدن این ظلم و بی‌عدالتی بیشتر برآزندگی او است تا عدل و انصاف؟ به راستی بر سر این واژه، مفاهیم و مصادیقش چه آمده است؟

بنظر مردم، ا نوعی از آفات فکری و اخلاقی فردی و جمعی، دست به دست هم داده و شرایطی

نشر کتاب، مجله و یا وزیرانهای عدالت، دیگر حتی برای فیلسوفان و متفکران نیز به عنوان یک حقیقت مثالی و حکایت ناکجا‌بادی که توقع تحقق آن را بنا داشت مطرح و مورد بحث قرار می‌گیرد. «ارمان عدالت» که همزاد بشر است، گویی فضای «عدالت‌ناجبوی» چیست؟ آیا موضوعیست آن از میان رفته و با همان قدمت نیز واقیمت گریز و تحقیق نایافقه می‌نماید و اساساً در حال محدود شدن در مقولات و فضاهای شاعرانه و دراماتیک است. حتی ممکن است نگارش و

مبانی نظری عدالت اقتصادی در آندیشه‌ی محمد رضا حکیمی

محمد رضا آرمان مهر*

چکیده

۱ عدالت مفهومی است که دغدغه‌ی فکری بسیاری از متفکران از سپیده‌دم تمدن پسر تا عصر ما بوده است. در بین متفکران اسلامی، محمد رضا حکیمی جایگاه والا در عرصه‌ی عدالت پژوهی دارد. در آندیشه‌ی وی، انگاره‌ی ارزشی عدالت رانمی توان از همچ ساختی و از جمله ساخت علم کنار نهاد. این نوشتار با روش تحلیلی- توصیفی و با مکمل استنادات کتابخانه‌ی و روش‌شناسی اسلامی به کنکاش در نظریه عدالت اقتصادی حکیمی مبادرت می‌ورزد. ابتدا به جایگاه و در بین فقهاء شععه اشارة می‌شود و سپس به موضوع اصلی مقاله، یعنی تبیین محتواهی اصول عدالت، مدل و نهادهای مورد نظر وی، پرداخته می‌شود. حکیمی با حمله به پایه‌های اقتصاد لبرالی، با توجه به دو معیار رفع فقر و تکاثر، هدف غایی نظام اسلامی را اصل مساوات اعلام مینماید که از سوی وی با هشت اصل نهایی تأیید و حمایت می‌شود. شاید بتوان نظریه عدالت حکیمی را با توجه به غایت مساوات طلبانه‌ی وی، «عدالت به مثابه مساوات» تأیید.

بهطور عمده تعبیر فردی می‌شده است.^۱ در رساله‌های علمی شیعه، عدالت عبارت است از ملکای راسخ که سبب ملازمت تقوا در ترک حرام و انجام واجب می‌شود.^۲ تکش و میان ریکرد، عدالتی که در فلسفه‌ی بیشتر از قرون^۳ بعد و با رویارویی جوامع مستنی مسلمان با مدرنیسم اروپاییان و نگرش تفکرات حکومتی

الله- تبیین جایگاه و آثار حکیمی محرمات (ربا و قمار و ...) است؛ این دسته، از زاویه‌ی نگاه فقاہتی صرف به عدالت اقتصادی توجه کرده‌اند. در این رویکرد، عدالتی که در فلسفه‌ی یافته، گروهی که غالباً فقهای شیعه را شامل می‌شوند و راندیشه‌ی آنان عدالت اقتصادی همان ادای واجبات (خمس و زکات و ...) و اجتناب از در میان فقهای شیعه دو نگرش کلی به عدالت اقتصادی را می‌توان این در جزوی امور اجتماعی بیان کرد. مطروح بوده است، در بین مسلمانان به عوذهای فردی سوق یافته است، طوری که در فقه شیعه نیز از عدالت

بررسی بنیاد تمدن اسلامی و ارزش‌های آن برای پیشرفت امروز ملل مسلمان

دکتر ابوالقاسم توحیدی نیا*

چکیده

۱ شروع رسالت حضرت خاتم (ص) رامی توان شروع تحولات همه جانبه‌ی فردی و اجتماعی، مادی و معنوی و از منظری دیگر شروع تحولات فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دانست. در این مقاله سعی می‌شود به روش مطالعه‌ی انتخابی- تطبیقی و با تکنیک کتابخانه‌ای به مطالعه و بررسی منابع موجود و تحلیل آن‌ها برداخته و نشان داده شود که پیامبر اکرم (ص) در رویارویی با چالش‌های بیش روی جامعه‌ی آن روز حکومت اسلامی جهت نیل به پیشرفت و توسعه از راهبرد «تشکیل یک امت واحد، یکپارچه و منسجم» بهره گرفتند و با توجه به یافته‌های این مقاله مبنی بر اینکه مهم‌ترین معضلات بیش روی جوامع اسلامی در عصر حاضر جهت نیل از ترقی و پیشرفت نیز از همان جنس می‌باشد، تنبیه‌گیری می‌شود که برای برطرف نمودن آن‌ها می‌توان از همان استراتژی استفاده نمود. در نتیجه، می‌توان رسول خدا (ص) را به عنوان یک الگوی برای رهیان و دولتمردان کشورهای اسلامی مطرح نمود تا تأمل در جزئیات زندگی و نخوه حکومت‌داری ایشان، فنون و روش‌های مورد استفاده‌ی ایشان جهت ایجاد همبستگی اجتماعی و سیاسی شناسایی و به روز گردیده و مورد استفاده قرار گیرد. وازگان کلیدی: تمدن اسلامی، بنیاد تمدن اسلامی، پیشرفت و توسعه‌ی ملل مسلمان، الگوی توسعه‌ی نبوی.

۱ مقدمه

اگرچه مسئله «پیشرفت ملل مسلمان» یک موضوع حائز اهمیت در تمام عرصه‌ای بوده است، اما امروزه اهمیت این مسئله صدق‌چندان شده است: زیرا واقعیات امروز جهان اسلام حاکی از عدم توسعه یافته‌گی تقریباً تمامی ملل مسلمان است و

در مقابل، کشورهایی که تقدیمات دینی، جلوه‌ی به ظاهر بسیار کمتری در عرصه‌ی اجتماعی آنان دارد، پله‌های علوم روز، پیشرفت ذنوی و ترقی مداری را یکی پس از دیگری پیموده‌اند. توجه به این و دستاوری نظریه‌پردازان لایک قرار گرفته تا دین را افیون توده‌ها و عامل عقب‌ماندگی مسلمانان معرفی کرده و ملزم‌سی واهی که بین دین، بهویزه دین اسلام و پیشرفت و توسعه، تقابل و تضاد وجود دارد. متأسفانه این مسئله از ششم دین سیستان و نهان نمانده و دستاوری نظریه‌پردازان لایک از دیگری پیموده‌اند. توجه به این واقعیت تاخ مکن است موجب تبادر این موضوع به ذهن شود

توسعه به مثابه آین جدید غربی شدن؛ نقده پساتوسعه گرایان بر مبانی توسعه

محمد تقی قزلسفلی،^{*} سیده آمنه میرخوشخو^{**}

چکیده

توسعه مفهومی است که مولود گفتمان‌های نظری حاصل از مدرنیته است و از زمان دکارت و در طول عصر روشنگری همواره برای نکته تأکید می‌شد که عقل بشری سرچشمه هرگونه توسعه و پیشرفتی است. به راستی توسعه چیست؟ بر چه مبنایی برخی «توسعه یافته» و برخی «توسعه نیافته» یا «در حال توسعه» نامگذاری شده‌اند؟ این واژه‌ها خود بر ساخته گفتمان مسلط یعنی مدرنیته نیست؟ چرا باید توسعه را صرفاً به معنی رشد و پیشرفت در عرصه‌هایی که غرب تعریف می‌کند معنی کرد؟ چرا غربی‌ها به اصطلاح «توسعه یافته» و دیگران به عنوان «توسعه نیافته» نامگذاری می‌شوند. رویکرد پساتوسعه با نگاهی به این سؤالات، نقدي جدی به مبانی توسعه وارد می‌سازد. نگارندگان در این مقاله با تکیه بر این رویکرد و مبتنی بر روش تحلیلی و توصیفی کوشیده‌اند ضمن ترسیم پشت پرده‌ی جریان مدرنیته و مفهوم توسعه، حقایقی را فراری مخاطب ارائه نمایند.

توجه به نقشه‌ی علم و فناوری یا
روشنگری فضای جهانی این جنبش
ترسیم می‌شود: تقسیم شده بین
یک مرکز خرد و معرفت در اروپای
هستند و یک پیرامون چهل و پربریت
متضمن خردی بالقوه.

توسعه که تا پیش از دوره‌ی
مدرن امری درونی تلقی می‌شد،
پس از این دوره به همراه تسلط
قدرت عقل و مخصوصاً عقل

وجود آورده‌ی علم و فناوری یا به
عبارت دیگر منابع پیشرفت مادی
بود. عصر روشنگری برای پنداشت
که انسان‌ها بی‌نهایت کمال پذیر
هستند و مردم می‌توانند تنها در
پرتو خرد هدایت شوند، دریافت
که خرد در تمام احصار و برای تمام
ملت‌ها و فرهنگ‌ها گذشان است و
با کمی تلاش و برنامه‌ریزی می‌توان
به آن دست یافست. زین پس و با

مقدمه

مفهوم پیشرفت یا آنجه که در
دوره‌ی دکارت سازی توسعه
متراوف شد، برآمده از گفتمان‌های
نظری مدرنیته، از زمان دکارت و در
تمام طول حصر روشنگری تامکتب
ایثار گرایی بود که در آن عقل
پشتری را به عنوان سرچشمه‌ی
پیشرفت تلقی می‌کردند. خرد و
عقلایت برآمده از این دوران، به

الگوی اسلامی پیشرفت ایران و مالزی؛ اشتراک‌ها و اختلاف‌ها

دکتر مسعود پورفرد*

چکیده

L در این مقاله بر اساس روش مقایسه‌ای، دو الگوی ایران و مالزی مورد بررسی قرار گرفته است. نکته‌ی حائز اهمیت در الگوی پیشرفت ایران و مالزی این است که در مالزی از دهه‌ی ۸۰ میلادی (۱۳۶۰) به بعد، الگوی پیشرفت بر اساس مدل کشورهای توسعه یافته‌ی غربی به اتفاقاً مدل مدیریتی از زبان و کره‌ی جنوبی بود و سپس در صدد تدوین مبانی اسلامی الگوی پیشرفت مالزی برآمدند. ولی در الگوی پیشرفت اسلامی ایران که در دهه‌ی ۸۰ هجری شمسی (۲۰۱۰) مطرح شده است، ابتداً به تدوین مبانی اسلامی الگوی پیشرفت عنایت شده که تأکید بر عدالت محوری بوده و معرف، طراحی الگوی پیشرفت بومی عنوان شده است. با همه‌ی این اوصاف آنچه در این تحقیق مدنظر قرار گرفته است، مقایسه‌ی مؤلفه‌های اساسی پیشرفت (عدالت، عقلاتیت، آزادی سیاسی، مذهب شافعی و شیعه) می‌باشد.

روش مقایسه‌ی نظام‌مند

با عنایت به اینکه تفاوت‌ها و تشابهات این دو الگو که در تدوین آن بر استخراج از گفتمان دینی تأکید شده است، نیازمند روشنی است که تبادل مبانی و ابعاد این دو الگو را برای مخاطبین ترسیم کند. روش انتخاب شده در این تحقیق، روش مقایسه‌ی نظام‌مند می‌باشد. دلیل عده براي پژوهش مقایسه‌ای، این است که روش ذکر شده منعکس کننده ماهیت اساسی پژوهش در علوم اجتماعی بوده و نیز برای ایجاد آزمون و در نهایت دوباره‌شکل دهی نظریه‌ها، الگوها، مفاهیم و انگارهای مربوط به آن‌ها درباره‌ی ارتباط میان

پدیده‌های اجتماعی - سیاسی مناسب است. مقایسه به این علت مقایسه‌ای وجود دارد: مطالعات موردي، مطالعات نظام‌مند و مقایسه‌ی جهانی و کلان. مادر این تحقیق مقایسه‌ی نظام‌مند را پی گرفته‌اند. این روش به استفاده از موارد پیشتری می‌پردازد و نسبت به مطالعه‌ی موردي تفصیل کمتری دارد، اما قابلیت تعمیم نتایج آن وجود دارد و چون بحث نظریات و الگوهای اسلامی پیشرفت در حوزه‌ی جهان اسلام را تأکید بر تفکر و اندیشه‌ی شیعه و شافعی (کثریت مذهبی در مالزی) می‌باشد به ناجار از نوع سوم نیز پژوهیز می‌نماییم.

در مجموع، سه نوع عده از تحلیل مطالعات مقایسه‌ای وجود دارد: مطالعات موردي، مطالعات نظام‌مند و مقایسه‌ی جهانی و کلان. مادر این تحقیق مقایسه‌ی نظام‌مند را پی گرفته‌اند. این روش به استفاده از موارد پیشتری می‌پردازد و نسبت به مطالعه‌ی موردي تفصیل کمتری دارد، اما قابلیت تعمیم نتایج آن وجود دارد و چون بحث نظریات و الگوهای اسلامی پیشرفت در حوزه‌ی جهان اسلام را تأکید بر تفکر و اندیشه‌ی شیعه و شافعی (کثریت مذهبی در مالزی) می‌باشد به ناجار از نوع سوم نیز پژوهیز می‌نماییم.

تحلیل مقایسه‌ای می‌تواند هم استقرایی و هم قیاسی باشد. تحلیل مقایسه‌ای به توسعه‌ی این مفاهیم کمک می‌نماید، زیرا می‌توان توانمندی و قابلیت انتقال مفاهیم را با مقایسه‌ی آزمود. از همی این‌ها گذشته، یک مفهوم اگر دارای بار و معنای فرهنگی باشد این توانمندی و قابلیت انتقال را افزایش می‌دهد.

آبخورهای زوال تمدن اسلامی-ایرانی در قرون اخیر

مهدی زارع*

چکیده

مطابق مستندات تاریخی، از مهم‌ترین دلایلی که برای گسست علمی در تمدن اسلامی در ایران پژوهش مرده شده، نبود انسجام سرزمینی و فکری و غلبه‌ی ساختار ملوک‌الطوافی بر اکثر مناطق ایران و سرزمین‌های اسلامی تاهمین سده‌ی اخیر است. در گذشته (قبل از اسلام و در ایران اسلامی) تساهل و تبادل علمی و فکری با دنیای بیرون همواره به عنوان یک شاخصه‌ی مثبت برای ایران و سرزمین‌های اسلامی، به چشم می‌خورد. است. ولی با کند شدن و انقطاع سنت علمی-پژوهشی و هم‌زمان با تناقض علمی در اروپا و رشد شغفت‌انگیز صنعتی، یک عدم اعتماد به نفس شدید نزد ایرانیان و سایر مسلمانان ایجاد شده است؛ به نحوی که نزد قدرت‌های قاهر و برتر علمی و فناوری، خود را از پیش بازنه و تسلیم احساس می‌کنند. در مقاله‌ی حاضر به این موضوعات به اختصار و با در نظر گرفتن پیشنهای تاریخی موضوع دلایل آن برای فراهم آوردن راه چاره برای حرکت پیشروانه به سوی آینده پرداخته می‌شود.

که در آن به جنبه‌های تاریخی، اقتصادی، اجتماعی، قومی و فرهنگی جامعه‌ی فناورانه پرداخته می‌شود

۱ چالش بنیادی
همواره این چالش به عنوان یکی از معضلات مدیریت پژوهشی مطرح بوده است که اولًا در کشوری همانند ایران که اصولاً سنت‌ها و

اجتماعی و علم و فناوری به

هم می‌پیوندد تا به بررسی پیچیدگی‌های اجتماع دنایی محور بیداراند و توسعه‌ی چنین فضایی

را امکان‌بیزرسانند. برخلاف حوزه‌های دیگر دانشی که در آنها صرفاً موضوعات بسیار خاص در حوزه‌ی دانایی مطالعه می‌شوند، حوزه‌ی مطالعات «علم، فناوری و جامعه» عرصه‌ای بین‌رشته‌ای است

مقدمه

در این نوشته تلاش می‌شود تا بر اساس آنچه در سایقه‌ی توسعه‌ی علمی و پژوهشی در ایران و کشورهای در حال توسعه و اسلامی دیده می‌شود، به بررسی این پرسش پرداخته شود که آیا روش‌های علمی نوین منطبق با فرهنگ بومی ما وجود دارد؟ در این منظر، مطالعات علوم

طراحی نظام مدیریت مبتنی بر نتایج زمینه‌ساز الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت

دکتر مسلم باقری،^{*} محمد مهدی علی‌شیری،^{**} سیامک طهماسبی^{***}

چکیده

L برای تحقق یک الگو به شکل عال و الگوی اسلامی - پیشرفت به طور خاص یکی از مهم‌ترین عوامل و زمینه‌های پهنه‌گیری دقیق و عالمانه از منابع مختلف علم از منابع دانشی، انسانی و ... می‌باشد. بر این اساس مدیریت مبتنی بر نتایج می‌گوشد به شکل اثربخش و کار آمدی و در یک فرآیند هوشمندانه و دقیق، از ورودی‌های سیستم به گونه‌ای پهنه‌گیر که مطلوب ترین خروجی و نتیجه برای نیل به هدف غایی یعنی تحقق یک الگوی مناسب پیشرفت حاصل آید. در اینجا تلاش گردیده تا با استفاده از روش تحقیق گروههای کانونی و بانگاهی به برخی الگوهای مورد توافق در دانش مدیریت، الزامات دستیابی به الگوی مذکور استخراج و ارائه گردد. تغاذن‌گان در پیان به این نتیجه می‌رسند که رویکرد مدیریت مبتنی بر نتایج بر اساس ورودی‌ها، فرآیندها، خروجی‌ها و پیامدهایی که ذکر شده، می‌تواند کمک سایانی در مسیر دستیابی به الگو فراهم سازد.

گوی رقابت را از دیگری بربانند. دوره‌های قبلی را پشت سر گذاشته جمهوری اسلامی ایران نیز از حمله این کشورها است. امروزه تلاش‌های زیادی صورت می‌گیرد تا جایگاه علمی کشور در بین کشورهای جهان ارتقا یابد. رجوع به مراجع و منابع پرور غیری، تشریق به تغذنی کتاب و مقاله‌ی متناسب با الگوها و سازوکارهای پذیرفته شده‌ی بین‌المللی و ... از جمله این

نیز زندگی پسر دوره‌ای متفاوت از قرن گذشته‌ی میلادی شاهد تغییرات فراوانی در زندگی موردنیاز برای قدم نهادن بر کوهی پسر بوده است. تحولات ظظیم ماه تا توسعه‌ی فناوری نانو را در حوزه‌ی سیاسی همچون جنگهای جهانی اول و دوم، شکل گیری بلوکهای شرق و غرب و پیروزی انقلاب اسلامی ایران از جمله مهمندانه اتفاقات در حوزه‌ی سیاست بوده‌اند. در حوزه‌ی فناوری

طراحی مدل عملیاتی بانکداری اسلامی؛ سازگار با الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

* حجت الاسلام والمسلمين دکتر سید عباس موسویان

دکیم

Lنگارنده در این مقاله کوشیده است مبتنی بر روش توصیفی و تحلیلی و با استناد به نقل قول برخی غربیان در باب ناکامی‌های اقتصاد لیربرالی و ظرفیت‌های فراوان اقتصاد اسلامی و پویا زبانکداری اسلامی به تبیین بیسوسنی از وزیری‌های اقتصاد اسلامی و در ذلیل آن یانکداری اسلامی بپردازد. بیان وزیری‌هایی همچون قاعده‌ای لاضر و لاضر، ممنوعیت غرر، ممنوعیت اکل مال به باطل ممنوعیت ریا و سپس تشریح قواعد شرعاًی یانکداری اسلامی می‌باشی است که در این نوشته مورد توجه قرار گرفته است. در بیان کوشش شده تأمینی بر وزیری‌های یاد شده و قواعد مذکور، الگویی از یانکداری اسلامی ارائه شود.

مقدمه	معرف اعتبارات اعطایی دست به
تأکید نظام سرمایه‌داری بر	دست هم داد و بحران اخیر اقتصاد
حداکثر کردن سود، طراحی انواع	از دیوبن مشتریان فاقد اعتبار و
سرمایه‌داری را رقم زد.	وام‌های بانکی با ریسک کمتر و
بر اساس اطلاعات منتشره از	اوراق قرضه‌ای دارای پشتانوی
سوی موسسه‌ی جی پی مورگان،	وام‌های تجاری است. ^۱
اقتصاد واقعی، رقابت فوق العادی	تاکسون، شرکت‌های فنیمی ^۲
موسسه‌های بانکی و غیربانکی	و فردی مَکَ که بزرگترین
در خرید و فروش این ابزارها و	تضمين کنندگان اوراق با پشتانوی
کاهش ایسده‌ی نظارت و کنترل بر	تاسیسات مالی نظام مند حاصل

الگوی پیشرفت در عصر مدیریت علوي

دکتر رجب اکبرزاده*

چکیده

در این نوشتار نگارنده کوشیده است با برشعردن مشخصه‌های رویکرد مدیریتی امیرالمؤمنین(ع) پس از رسیدن به حکومت نشان دهد که الگوی مدیریتی حاکم بر آن دوره برای زمانه‌ی امروز جامعه اسلامی هم می‌تواند به خوبی مورد استفاده قرار گیرد. بر اساس یافته‌های مقاله‌ی حاضر، اهم‌ برنامه‌های اصلاحی مدیریت علوي را، به عنوان الگوی مناسب برای پیشرفت جامعه‌ی اسلامی، می‌توان در هفت اقدام اصلی و بنیادین، به عنوان سرفصل کلی برنامه‌ها، ارائه کرد: رفع تعییض در تقسیم بیت‌المال، برگرداندن دارایی‌های عمومی به تاراج رفته، جلوگیری از پیدایش تروت‌های اثیوه نامشروع در دولت‌جدید، تأمین حقوق شهروندان و درمان بودن غیرمُؤمنان و تأمین حیات مادی ایشان، تأمین امنیت و استیقای حقوق مردم به وظیفه مظلومان، تأمین اجتماعی محرومان و از کار افتادگان، تلاش در راه عمران و آبادانی زمین. از این هفت برنامه، بخشی جنبه‌ی سلبی داشت که موانع راه را برای فقرزدایی و توسعه‌ی رفاه عمومی هموار کرد و بخشی دیگر دارای جنبه‌ی اثباتی بود که برای رفع محرومیت و از میان برداشتن شکاف عمیق طبقاتی به اجرا گذاشته شد. پیشرفت در مدیریت علوي نه هدف، بلکه وسیله‌ای برای رسیدن به آرمان‌های عمنوی بود.

مقدمه
بی‌گمان پیشرفت و اصلاحات در مدیریت علوي در بین اقسام سنتی و حتی افراد بیرون از اسلام به این دولت (مدیریت) کوئانامر، استنانت است و می‌توان آن را یگانه و اول سرونشت ساز مبدول داشته‌اند به تاریخ یک منحصر به فرد دانست و از نقطه‌های واژ‌زوایی مختلف کلامی، سیاسی، تاریخی، نظامی و غیره مورده بررسی عطف تاریخ به شمار آورد. گواه این حقیقت هم، توجه گسترده و کنکاش قرار داده‌اند و اثاث اثبوی

بومی‌گرایی، عقلانیت، پیشرفت

روح الله رمضانی ورزنه*

چکیده

L موضوع بومی‌گرایی و توجه به اقتضایات جامعه‌ی خودی از مسائلی است که اندیشمندان و صاحبنظران در بحث‌های خود بهویژه در موضوعاتی همانند رشد، پیشرفت، توسعه... بر اهمیت آن توجه جدی دارند و کاربرد فراوان اصطلاحاتی چون علم بومی، هنر بومی، فناوری بومی، اندیشه‌ی بومی، فرهنگ بومی و ... مؤید این نوع نگاهها می‌باشد اما اینکه حدود و ظور توجه به مقوله‌ی بومی‌گرایی در چهارچوب موضوع پیشرفت تا چه میزان باشد نیاز به تأمل و تدقیق دارد. در این نوشتار کوشش گردیده به شیوه‌ای تحلیلی و یا اکاوی مفهوم مذکور، رویه‌ها و سوابه‌های مختلف آن به اجمال ترسیم گردیده و رابطه‌ی آن با مفهوم عقلانیت تبیین شود. نگارنده در پایان استدلال کرده که بر اساس اصل اشتراک‌پذیری، عقلانیت زیرساز بومی‌گرایی بناچار باید عقلانیت‌برون گرآورد.

تشخیص است. در معنای شخصی، بومی‌گرایی یک دلیستگی فردی تحت این عنوان طرح شود؛ کاربرد فراوان اصطلاحاتی چون علم بومی، هنر بومی، فناوری بومی، اندیشه‌ی بومی، ملاحظه می‌شود. برای مثال، یک هنرمند ممکن است سبکی بومی اما در یک تقسیم‌بندی کلی، دو را برگزیند بدون آنکه مدعی برتری کلی هرگونه نظرداداشت به امر معنای غیرشخصی و غیرشخصی در زمینه‌ی بومی‌گرایی قابل

شرح چند مفهوم

۱. از طیف گسترده‌ای از حوزه‌های مختلف تحت عنوان بومی‌گرایی یاد می‌شود. بطوطری کلی هرگونه نظرداداشت به امر بومی در هر زمینه‌ای ممکن است

درآمدی بر الگوی پیشرفت علمی بر پایه‌ی معرفت‌شناسی دینی (رویکرد معرفت‌شناسانه)

حمیدرضا رضایی*

چکیده

Lپیشرفت علمی از مهم‌ترین مولفه‌هایی است که می‌توان آن را به عنوان محور و هسته الگوی پیشرفت محسوب نمود اما با کدام راهبرد می‌توان این نقش را محقق ساخت؟ در این مقاله‌ها روشی تحلیلی تلاش گردیده است تا با گونه‌شناسی سطوح پیشرفت از منظر معرفت‌شناسی به دو منظر اصلی پیشرفت علمی پرداخته شود که یکی رویکرد انباشتی علم و دیگری روزگرد بارادایمی آن می‌باشد. اینکه دور رویکرد مذکور در پس‌تر معرفت‌شناسی دینی چگونه بروز و ظهور می‌یابند پرسشی است که کوشش گردیده به آن پاسخ داده شود. به عنوان یکی از نتایج مهم این مقاله‌ها می‌توان به این نکته اشاره داشت که طرح، توسعه و نظریه پردازی در فلسفه‌های مرتبه دوم یا مضاف (فلسفه‌علم، فلسفه‌ی جامعه‌شناسی، فلسفه‌ی سیاست و...) موتور محرک در الگوی پیشرفت علمی می‌باشند.

نامیده و اندیشمندان را به تدوین نموده و سپس به جاری‌سازی «پیشرفت» ملی مقوله‌ای آن پیرهادار. در نظام جمهوری اسلامی ایران، قائم معظم رهبری فراخوانند. برخی مؤلفه‌های که ایشان طی این سال‌ها و از حدود سال ۱۳۸۴ زمینه‌ها و خصوص مورد توجه قرار داده‌اند مؤلفه‌های تمرکز ملی بر موضوع متعددی برای آن وجود دارد. هر پیشرفت را فراهم ننموده تا اند جنبش نرم‌افزاری، عبور از سرتاجام در سال ۱۳۸۸ دهدی جامعه‌ی ملی لازم است تلقی و الگوی خود را از پیشرفت تبیین چهارم انقلاب را دهدی پیشرفت علم و فناوری، نوآوری، نقشه‌

ڏهن الگوساز؛ چهار چوب اسلامی ایرانی الگوسازی

سید محمد مرتضوی*

10

Lالگوسازی به عنوان یک فرایند، مستلزم در اختیار گرفتن افرادی با قابلیت‌های انسانی است: آن گاه این الگوسازی بر اساس سرح و ظایف آن افراد در روند تکامل فرایند، قابل شناسایی و استخراج است. در این مقاله، برای همین اصول، فرایند الگوسازی به سه قسمت عده‌مدت تقسیم گردیده و متناظر با ظایافین سه بخش، سه توأیابی ذهنی شناسایی گردیده است. این سه توأیابی عبارتند از: جامعیت علمی، تفکر استراتژیک و تخصص. این سه توأیابی به صورت مطلق برای تکامل هر نوع الگویی اعم از اسلامی و غیراسلامی لازم و ضروری است. اما تفاوت الگوسازان اسلامی و الگوهای اسلامی از سایرین به واسطه مؤلفه دیگری است که بر اساس تعریف حکمت خوانده شود. بنابراین در این مقاله، جامعیت علمی به عنوان توأیابی فکری و حکمت به عنوان چارچوب و بنای فکری الگوسازی اسلامی معروفی می‌شود و ادعا می‌شود که ذهن الگوساز اسلامی، حاصل همان این این دو مؤلفه خواهد بود.

مقدمه در حوزه علوم انساني صطالحاتي وجود دارد که گاه معانی متعددی از آنها به ذهن ايد که مفاهیم پيش از طرح استقاده، تبیین گرددند. از سوی دیگر بواسطه اري و رايانی بودن اصطلاحات مورد بحث گاهی در ترجمه و واژه گزینی دقت های لازم مذکون نگردیده و گاه براي چند اصطلاح مختلف و متباین، يك و ازه کاربرد آنها اثر گذاشت. لازم است اين عنوان معايير اختيار شده است.

تبیین الگوی اقتصادی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^۱

علی چشمی، * میثم پیله فروش **

چکیده

جامعه‌ی مورد نظر قانون اساسی جمهوری اسلام ایران جامعه‌ای است آرمانی مطابق با موازین اسلامی و متناسب با شرایط ایران که هدف غایبی آن طبق اصول و مفاد قانون اساسی، ایجاد زمینه‌های لازم برای ساختن انسان کامل و تحقق حیات طبیبه است. یکی از مهم‌ترین بخش‌های این قانون، مقوله اقتصادی است که به شکل مفصل رد خصوص وظایف دولت در این عرضه، مواد و اصول مربوط اورده شده است اما سؤال اینجاست که بر اساس قانون مذکور الگوی اقتصادی کشو راچگونه می‌توان استخراج و تبیین نمود. در این نوشته بر آنیم که با روش تحلیلی و توصیفی و بازکاری و کنکاش در اصول و بندهای اقتصادی قانون اساسی کشور، الگوی کلی اقتصاد کشور را بازشناسی وارانه نماییم.

در استفاده از قانون اساسی برای طراحی الگو، باید توجه کرد که قانون اساسی یک مجموعه‌ی بهم پیوسته است؛ به طوری که صورت گیرد. جامعه‌ای که قانون متناسب با این مجموعه دارد و در تمامی قلمروهای قانون اساسی اعم از سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، اخلاقی و قضایی این پیوستگی مشاهده می‌شود. به عبارت دیگر قانون اساسی یک نظام است که همان ایجاد زمینه برای رشد انسان‌ها و رسیدن به مرتبه انسان

مسئلہ تکامل انسان هر فرد، خود دست اندر کار و مسئول رشد و ارتقاء ایران به عنوان مبنای مردمی مبتنی بر اندیشه‌ی خبرگان انقلابی در سال ۱۳۵۸ به تأیید مردم ایران رسید و در سال ۱۳۶۸ با تأیید مجدد مردم اصلاحاتی در آن انجام شد. پیش از این رسالت قانون اساسی، اراثه‌ی جامعه‌ی نمونی اسلامی است که بتواند الگویی بر همی مردم جهان باشد. قانون اساسی تلاش دارد جامعه‌ای سبزآزاد که در آن «انسان با ارزش‌های والا و جهان‌شمول اسلامی پرورش باید» و «در سرای آخرت است.

الگوهای پیشرفت در هنر دینی

صدر امیر سرداری*

چکیده

L موضوع مورد بررسی ما در حقیقت هنرمند دین دار و هنر عجین شده با اندیشه و تفکر دینی است. در عصر حاضر، با توجه به سیاست شدن بنیان عقاید دینی در هنر و فروپاشی و از هم گسیختگی بسیاری که خواهانخواه در اکثر رشته‌های هنری رسوخ روزافزون پیدا می‌کند، پرداختن پیرامون مسائل دینی و تبیین الگوهایی، جهت روشن ساختن افق‌های پیش روی هنرمندان مسلمان امری لازم و ضروری است. بررسی پایدهای و نبایدهای در این حیطه‌ای اثرگذار، تأثیرات اجتماعی و فرهنگی فراوانی را به دنبال دارد که به متابه گذرگاهی بر سر راه هنر ایفای نقش می‌کند و راه را برای هنرمندان متعدد و متعددین آشنا به هنر روشن می‌سازد. در واقع این مهم‌ترین رسالت هنر دینی است.

غرب از قرن هجدهم تحت عنوان «Aesthetics» رایج شد، تفاوت اصولی دارد. مبادی هنر و زیبایی در اسلام کاملاً عرفانی و تابع نگرش معنوی مسلمین به حقیقت، هستی، ادم و عالم است. این رو فقط با وود به عرفان اسلامی و انس با آن می‌توان درکش کرد!». با این دیدگاه، مقوله‌ی هنر در در نظر ظاهر بینان، فراموشی (دنيا) یک جامعه‌ی دینی از مؤثرترین و بهترین ابزارها جهت ارائه حقایق و معارف دینی به شمار می‌آید. هنر می‌تواند زبانی برای رساندن حقایق دین باشد، آن جا که زبان‌ها

پروراندن اندیشه و آشکار ساختن حقایق درونی و تفسیر از طبیعت از طریق آثار حسی نتیجه آن است که هر چه هنر بیشتر بتواند عامل آگاهی و عرفان و علم انسان و به خود امن وی گردد، بیشتر او را از خصیض خاک بر کنده و به اوج معنویت خواهد رساند؛ اوچی که اخلاقی تشبیت و پستی‌ها و رذائل ریشه‌کن شوند. بر این اساس، کار هنر دینی از یکسو پاسداری در نظر ظاهر بینان، فراموشی (دنيا) است. «برخلاف انجه سیاری ارزش‌های انسانی، ارتباط و انتقال پژوهشگران در باب زیبایی و هنر در تفکر اسلامی می‌گویند، نوعی مبانی زیبایی و زشتی و درست و نادرست است و از سوی دیگر رسوخ دادن مبانی فکری در ذهن،

حسابداری اسلامی؛ ضرورت اقتصاد ایران

علی شریف جدیدی*

چکیده

L اسلام همانند سایر ادیان الهی دارای جهان بینی و نظام اعتقادی خاص خود است و دینی است که تنها به حوزه‌های فردی محصور نمی‌شود. بلکه سیستم منسجمی برای زندگی انسان در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، مذهبی و تمام جنبه‌های مهم و تأثیرگذار بر زندگی وی عرضه می‌کند. بنابراین برای مسلمانان، جدایی داشت (که با نوع و سبک زندگی انسان عجین است) از رعنمه‌های مذهبی نارواست؛ چرا که منجر به رفتار غیراسلامی در جریان پیشرفت داشت و به کارگیری آن می‌شود. بسیاری از اندیشه‌مندان مسلمان عقیده دارند که نظام حسابداری که خود جزئی از داشت پیشری است باید به آموزه‌های دین اسلام متصل گردد و این چیزی است که حسابداری اسلامی نامیده می‌شود. از آنجا که بسیاری از جنبه‌های اقتصاد اسلامی تا حد زیادی با اقتصاد غربی متفاوت است، تکنیک‌های حسابداری انگلیسی-آمریکایی که بر اساس اقتصاد غربی و هر استتا نیازهای نظری آن‌ها بنا شده، نمی‌تواند به آسانی در محیطی با اقتصاد اسلامی به کار گرفته شود. بنابراین استانداردهای حسابداری بین‌المللی که بر چنین تکنیک‌هایی بنا شده‌اند مشکلاتی را برای مسلمانان در سراسر جهان به وجود خواهد آورد؛ از این‌رو برای مسلمانان مهم و ضروری است که حسابداران آن‌ها با توجه خاص به نیازهای اسلامی جوامع خود، استانداردهای حسابداری را آن‌گونه تدوین نموده و توسعه دهند که بنا بر این نظریه‌های اقتصاد اسلامی و فرهنگ جوامع مذبور سازگار باشد.

<p>دسته‌ای از این تحقیقات به این‌گهی یکدیگر هستند.</p> <p>نتایج این تحقیقات که بر اساس دو رویکرد قیاسی و استقرایی صورت گرفته، حاکی از این مهم است که توسعه و تکامل حسابداری تحت تأثیر عوامل محیطی مختلفی قرار دارد که یکی از مهم‌ترین این</p>	<p>تعامل حسابداری و محیط بر چارچوب‌ها و مدل‌هایی جهت بررسی تأثیر فرهنگ و عقاید بر حسابداری پرداخته‌اند؛ به گونه‌ای که بین بسیاری از تحقیقاتی که در مطالعات تطبیقی جالی که در زمینه‌ی گزارشگری مالی و روابط‌های حسابداری در محیطی تأثیرگذار بر آن در جهان صورت گرفته است، همگی مؤید</p>
<p>مقدمه و چارچوب نظری «اگر ریشه‌ی علم در ثریا باشد مردانی از پارس به آن دست خواهد یافت» (رسول اکرم (ص)).</p>	

سامانه‌ی اعتبارسنجی: راهکار عملیاتی دستیابی به عدالت در نظام بانکی و اعتباری کشور

دکتر محمد جلیلی،^{*} دکتر موسی احمدی^{**}

چکیده

Lایجاد زمینه دسترسی عادلاتی اشخاص حقیقی و حقوقی به منابع مالی و پهلوود رفاه زندگی و فضای سکب و کار کشورها، همواره به عنوان موضوعی مطرح در نظام‌های اعتباری محسوب می‌شود. از همین‌رو، کشورها همواره به دنبال راهی هستند که در عین حالی که تمامی اقتراح‌جامعة به منابع مالی و تسهیلات دسترسی داشته باشند، بهصورتی مسئولیت‌پذیر اقساط آن را بهموقع بازپرداخت نمایند. مطابق آمارهای بانک جهانی، هم‌اکنون ۷/۲ میلیارد نفر از جمعیت جهان از دسترسی به خدمات مالی و بانکی محرومند و به همین لحاظ در سال‌های اخیر نهادهای بین‌المللی، از جمله بانک جهانی، حرکت‌های بزرگی را در این خصوص ایجاد نموده‌اند که در این میان می‌توان به فرآگیری تامین مالی اشاره نمود. یکی از نهادهایی که در این میان نقش قابل ملاحظه‌ای ایفا می‌نماید، بهاد اعتبارسنجی و تبدیلی اعتباری می‌باشد. سامانه‌ی اعتبارسنجی، اشخاص حقیقی و بنگاههای کوچک و متواتر را در دسترسی به تسهیلات اعتباری کمک می‌کند. این سامانه اطلاعات دوره‌ای، قابل اتکا و هدفمندر ادر خصوص تسهیلات گیرندگان در اختیار بانک‌ها قرار می‌هد و مطابق آمارهای موسسه مالی بین‌المللی (IFC) موجب می‌شود زمان و هزینه ارزیابی درخواست‌های تسهیلات تا ۲۵ درصد بایشتر کاهش یافته و نرخ موقوع شدن و عدم بازپرداخت اقساط تسهیلات، ۴۰ تا ۸۰ درصد کاهش یابد. همچنین کارکرد این سامانه در کشورهای مختلف دنیا موجب کاهش نرخ بهره تسهیلات، افزایش توانایی مالی افاد و میزان دسترسی آن‌ها به منابع مالی، کاهش مطالبات معوق بانکی، پیش‌تیانی از فعالیت‌های تامین مالی مسئولانه و در مجموع موجب عدالت در توزیع منابع مالی بانک‌ها از طریق مهندسی فرهنگی نظام اعتباری شده است: در کشور جمهوری اسلامی ایران نیز با توجه به اهمیت موضوع در سال‌های اخیر با مشارکت بانک‌های کشور، حمایت وزارت امور اقتصادی و دارایی و نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سامانه اعتبارسنجی بانکی راهاندازی و عملیاتی شده و عملکرد آن در سال گذشته موجب ارتقاء ۳۰ رتبه‌ای جایگاه فضای کسب و کار ایران در زمینه اخذ اعتبار در میان ۱۸۵ کشور دنیا گشته است.

چارچوبی عدالت محور برای تدوین معماری سازمانی شهرهای الکترونیکی در ایران

محمد رضا زین الدینی^{*}، احمد فراهی^{**}، امرالله امینی^{***}

چکیده

L برقراری عدالت اجتماعی در جامعه و تخصیص مناسب فرستاده همواره دغدغه‌ی همهی دولت‌ها و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی در ورهی پس از انقلاب اسلامی بوده است. از آنجا تحولات دنیای جدید به‌ویژه در چند دهه‌ی اخیر و سرعت شتابان فناوری‌های جدید موجب ورود ابزارهای الکترونیکی در زندگی روزمره شده، بسیاری از دولت‌ها کوشیده‌اند ابزارهای الکترونیکی برای خدمات رسانی عادلانه به شهروندان و رسته‌های کمال بهره‌برداری را بمنایند تا جایی که می‌باشی مثلاً شهر الکترونیکی به تدریج در ادبیات و اذهان رسوخ پیدا نموده و دولت‌هایم کوشند با استقرار آن از کارکردهای مفید این ابزار برای کاهش هزینه‌ها و رفع بسیاری از موانع غیر ضرور پهنه بگیرند اما سؤال اینجاست که باچه معماری سازمانی می‌توان شهر الکترونیکی یا دولت الکترونیکی را تأسیس نمود و این بستر برای تحکیم و تقویت عدالت اجتماعی قدم برداشت. نگارندگان در این مجال کوشیده‌اند با استفاده از روش تحلیلی و ضمن تبیین نقاط ضعف و قوت الگوها و نظریه‌های موجود معماری سازمانی، چهارچوبی را برای مسائلی بادشده ارائه نهایت.

۱ مقدمه

کار سختتری است؛ بسیار کار دشواری است. نمی‌گوییم هم که ما تا امروز توانستیم به طور کامل عدالت اجتماعی را مستقر کنیم؛ رهبری در رابطه با عدالت اجتماعی موجود آنها افزوده می‌شود. مقام معظم رهبری در حوزه‌ی مدیریت شهری می‌فرمایند: «امام از اول اعلام عدالت کردند. خوب، عدالت اجتماعی از ایجاد آمنیت، مدیریت ساخت و ساز، مدیریت ترافیک و حمل و نقل عمومی، احداث پایانه‌های مسافربری، تا جزئی ترین خدمات، شده است، استقرار عدالت اجتماعی

مدیریت شهری جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده‌اند و روز به روز بر تعداد آنها افزوده می‌شود. مقام معظم رهبری در حوزه‌ی مدیریت شهری بوجود آمده است. از تأمین انرژی، ایجاد آمنیت، مدیریت ساخت و ساز، مدیریت ترافیک و حمل و نقل عمومی، احداث پایانه‌های مسافربری، تا جزئی ترین خدمات، از مسائلی است که در حوزه‌ی

عدالت‌زیست‌محیطی؛ در مکتب تربیت توحیدی

محمد احمدی*

چکیت

L محیط‌زیست به عنوان یک منبع خدادادی در گذر زمان از سوی انسان متحمل خسارات جبران‌ناپذیری شده است گرچه از این رهگذر خود همان آدمیان و نسل‌های بعدشان هم آسیب‌های عدیدهای دیده و خواهند دید. تخریب محیط‌زیست در یک سده‌ی اخیر و به‌ویژه با شدت گرفتن سرعت رشد جوامع مدنون و خودمداری بیش از حد و بدون قید بشتر مدنون، روندی شتابیان به خود گرفته است، اماز منظر مکتب توحیدی چنین چیزی مورد تاکید نبوده و موجب به هم خوردن تعادل در نظام موزون خلقت گردیده و به شکل آشکار، ظلمی در حق محیط‌زیست و به‌ویژه نسل‌های آینده است. در این پژوهش بر این ایندیحیاتی بازماندگان اخلاقی ای است که به‌یی تمهیدی انسان معاصر بر می‌گردد. در این مقاله برآئیم بارویکردی تحلیلی بازگاوی و بازشناسی عدالت در عرصه‌زیست محیطی در چهار جوب مکتب توحیدی اسلام بپردازیم.

انسان است- بایستی هماهنگ با
نظام موزون خلقت، همه‌ی ابعاد
انسان رشد نموده و اعتدال در
تمام قوای انسانی پیاده شود تا
هم خواسته‌های کوئنی وی و هم
نیاز نسل‌های آتی مورد توجه قرار
گرفته باشد؛ چرا که این ملکی

یعنی نمی‌تواند در بهره‌برداری خود
بر اساس جهان‌بینی توحیدی،
به گونه‌های رفتار کند که آسیبی
انسان فقط و فقط به واسطه‌ی
خلقت خداگونه‌اش بر عرصه‌ی
کائنات حاکم گردیده، نمایندگی
مستقل در تصرف نبوده و حق
در این جهان‌بینی- که هدف
سعادت حقیقی و رستگاری ابدی
تعهدی از مدار حق و عدل را ندارد؛

عدالت و الگوی مصرف

حجت الاسلام والمسلمین جواد ایروانی*

چکیده

۱ الگوی مصرف از دیدگاه آموزه‌های اسلامی، براساس اصول و معیارهایی چندارانه می‌گردد که از مهم‌ترین آن‌ها، اصل عدالت است. هدف از این نوشتار، بیان نقش عدالت در نظام وارهی الگوی مصرف از دیدگاه آموزه‌های اقتصادی اسلام می‌باشد. از این روی، مواردی از جایگاه این اصل در الگوی مصرف مورد تحلیل قرار می‌گیرد، از جمله: نقش عدالت در تعیین سطح مطلوب تأمین نیازمندی‌ها، عدالت در توجه به اولویت‌ها، عدالت در اصل تقدیر معیشت، اصل اعتدال در مصرف، عدالت اجتماعی و حفظ حقوق معنوی افراد در مصرف، اصل انفاق پخشی از مازاد در راستای تحقق عدالت اقتصادی، نقدهای «برابری» به جای «عدالت» با توجه به اصل رعایت متغیرها، و الگوی ویژه حاکمان بر اساس عدالت.

برخیزند؟^۱. روایات نبی، عدالت را برخیزند؟^۲. روایات نبی، فرمان داده

* شماره دهم، نویسنده: شهاب الدین شفیعی

را به عدل و دادگیری، فرمان داده است: «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رَسُولًا إِلَيْكُمْ وَأَنزَلْنَا مِنْهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ الْمُلْكُ بِالْقِسْطِ»^۳; به راستی [ما] هم‌سو با نظام تکوین، بر همین اصل پایه‌ریزی شده است. قرآن کریم، هدف از رسالت پیامبران را برپایی «قسط» دانسته و همه

پیش رفت! یا پس رفت؟ نقد الگوی غربی از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی

امیر سیاهپوش*

چکیده

م موضوع پیشرفت برای نظام جمهوری اسلامی و طراحی الگوی بومی یکی از حیاتی ترین مفاهیم موردنیاز برای بقای انقلاب اسلامی است. مقوله‌ای که عنوان دهنده هجارت انقلاب (پیشرفت و عدالت) هم مژن بدان است و در سال‌های اخیر هیر انقلاب اسلامی توجه و بیان نموده‌اند. یکی از لوازم گیرنایدیر رسیدن به الگوی پیشرفت توجه به الگوهای رویکردی‌های موجود و شناخت دقیق اشکالات و خلاهای آنهاز یک سو و نقاط مثبت آن در سوی دیگر است. در این مقاله با روکرد توصیفی و تحلیلی و مبتنی بر دندانهای مقام معظم رهبری به آسیب‌شناسی پیشرفت و توسعه‌ی غربی پرداخته شده است. تحلیل اجمالی نظرات ایشان گویای آن است که مشکل یابی‌ای و اولین در فرهنگ غربی نگاه تک بعدی به توسعه است که عاملی است برای شکل دهی به سایر مصائب اشکال بزرگ دیگر آن رواج فساد و فحشاست. از آنجاکه این فرهنگ، عوامل حفظ رشد حقیقی انسان را در خود ندارد، وحشی گری اخلاقی جوامع متفرق و متعددی که از معنویت بونی نموده‌اند، روزبه روز پیشرفت خواهد شد و همین وحشی گری، آنها را سرنگون خواهد کرد.

کمال طلبی است. کمال مطلق را انسان می‌طلبد، خودش نمی‌فهمد، خیال می‌کند که مقام می‌خواهد، لکن وقتی بپرسیم می‌بینیم این هم نیست همde عالم را اگر چنانچه جمع کنند و به دست انسان بدهند، قاعی نیست. می‌بینید

هر بعدی، فطری است. اما بدله، جهل و تشخیص نادرست و اغواری شیطانی گاه مسیر و منبع کمال را در چیزی می‌جذبید که را به مطلوب موردنظر نمی‌رساند. به تعبیر امام خمینی «فطرت، فطرت توحید است، فطرت

مقدمه

انسان کمال خواه تعالی طلب به طور فطری در پی فاصله گرفتن از نقص و کاستی در هر شکلی و برداشتن موائع حرکت به سمت مطلوب‌ها و ارزش‌ها است. شوق دستیابی به کمال بسی نهایت در

الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت؛ موانع و فرصت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی (رویکردی آینده پژوهانه)

دکتر فرزاد رستمی*

چکیده

توسعه در جهان امروز الگویی غربی پیدا کرده است و کشورهای مختلف به ناچار جهت میزان پیشرفت و توسعه، خود را بمعمارها و الگوهایی که آنان تدوین می‌نمایند می‌ستخند، جمهوری اسلامی - ایران با بریانی انقلاب اسلامی و بر هم زدن این معادله نشان داد که می‌توان بدون توجه به این الگوها و با توجه به الگوهای پوهه و اسلامی نیز پیشرفت نمود. این مقاله با بررسی فرصت‌های و چالش‌های پیشرفت روی کشور در طی دوران بعد از انقلاب اسلامی موانع و راهکارهای رسانیدن به الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در دو سطح ملی و منطقه‌ای را بررسی نموده است و با برشمودن این موافع و فرصت‌های این می‌دارد که تبدیل شدن جمهوری اسلامی ایران به یک الگوی توامند کشور اسلامی پیشرفتی در میان سایر کشورهای منطقه و مسلمانان، لازمه‌اش مقابله با چالش‌های عمدی منطقه‌ای و جهانی از یک سو و بهره‌گیری هر چه پیشتر و تقویت فرصت‌های پیش رو در دو بعد منطقه‌ای و بین‌المللی از سویی دیگر می‌یابشد.

مقدمه

امروزه توسعه در اصطلاحات سیاسی جهانی و بین‌المللی معانی متراծ با غربی شدن پیدا کرده است. در واقع تولید علم، و تحقق مراحل توسعه و پیشرفت تنها اختصاص به کشورهایی دارد که همه‌ی خصوصیات غربی بودن همچون فرهنگ، رفتار و

جهت‌گیری سیاسی موافق با غرب را داشته باشد.

از این‌نحوی لیبرال-دموکراسی حاکم بر غرب می‌باشد، مسیرهای توسعه، پیشرفت و تولید علم را به دور از واپستگی به تولیدات غرب، فرهنگ و ارزش‌های غربی طی نموده است. الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت موضوعی است که امروزه در محاذی علمی و دانشگاهی کشور مطرح شده و از سوی مقام معظم

یادداشت‌ها

کسته‌های عدالت در لیرالیسم

سعید عباسپور

۲۷۳

توسعه بافت در چه جزئی؟ اغماض از نیمه‌های خالی
نقندی بر دیدگاه دکتر محمود سریع‌القلم در باب توسعه

لیسرس‌اپیوش

۲۷۴

گسستهای عدالت در لیبرالیسم

سعید عباسپور*

بیشتر بر اساس گفتمان کانتی، از اصول لیبرالیسم و بهویژه نظریه‌ی عدالت دفاع کرده‌اند. دراقع عصوم لیبرالیات معاصر با این استدلال که فایده‌گرایی نمی‌تواند تمایز قاطعی بیان افراد و تنوع خیرهای انتخاب شده توسط آنها قابل شود به عدالت روی آورده‌اند، و رویکرد فایده‌گرایانه را به نفع رویکردی که حقوق را جدی‌تر می‌گیرد،

لیبرالیستی ارائه می‌دهد. در مقابل، گفتمان کانتی معتقد است فایده‌گرایی مبنای مناسبی برای اصول اخلاقی و فلسفه‌ی سیاسی نمی‌تواند باشد. کانت و دیگری گفتمان کانتی، گفتمان فایده‌گرا که از آراء استوارت میل پیرو او، عدالت عمومی بلکه بر اساس رفاه اجتماعی تبیین می‌کند، عدالت را بر اساس پیشنهاد کدن رفاه عمومی تبیین می‌کند و ازادی و حقوق فردی تبیین می‌کنند. لیبرالیسم معاصر بهویژه در نیمه‌ی دوم قرن پیستم،

توسعه یافته در چه چیزی؟ اغماض از نیمه‌های خالی نقدي بر ديدگاه دکتر محمود سريع القلم در باب توسيعه^۱

امير سياهپوش*

مقتضيات و ملاحظات محيطي
و ايندیلوژيکي نظام جمهوري
اسلامي، در نظرات اخير ايشان،
چ چيزهایی مورد چشم پوشی قرار
گرفته و کام تقدھای بر دیدگاه
ايشان وارد است محور اصلی نوشثار
حاضر را شکل می دهد.

مقدمه
دکتر محمود سريع القلم از جمله
نظریه پردازانی است که در حوزه‌ی

چ چيده
توسيعه مفهومي پرچالش بوده
و از ديرباز تاکنون در باب آن
اندیشهها و نظرات متعددی عنوان
شده است اما از انجا که خاستگاه
این مفهوم، غربی است محققان و
صاحب‌نظران کشورهای غیرغربي
در مواجهه با آن موضع گوناگونی
اتخاذ نموده‌اند برخی تمامی مبادی
حاکم بر آن را می‌پذيرند، عده‌ای
آن را كاملاً در می‌نمایند بعضی

معرفی کتاب

مجموعه مقالات

نخستین همایش ملی الکوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
جمعی از نویسندها

۳۹۵

معرفی کتاب

مجموعه مقالات نخستین همایش ملی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

جمعی از نویسنندگان

معرفت: م، مختاری

درآمد

ایران می باشد. همان طور که مقام معظم رهبری در این زمینه فرمودند دستور کار قطعی نظام، دنبال کردن الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی است. در نگاه معظم له، الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، باید بر محور عدالت و معنویت باشد و به صورت طراحی آن در ستر نظام مقدس جمهوری اسلامی به اقتضای شرایط فرهنگی، تاریخی، اعتقادات و ایمان مردم توجه شود؛ الگوی فوق باید با تأکید بر پیروزی تضمین کننده استقلال در کشور، حفظ قدرت تصمیم‌گیری و عدم دنباله روی از غرب تهیه و تدوین شود و در ارتقای استقلال و اقتدار برای کشور ایران اسلامی در عین دستیابی به شخصیتی ذکر شده دیگر منظر قرار گیرد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رسوخ

اسلامی احساس می‌شود. چرا که در یک نگاه کلی، الگوی اسلامی با شکل گیری انقلاب اسلامی ایران که باعث سرنگونی نظام برآمده از فلسفه‌ی غربی حاکم بر ایران آن زمان گردید ضرورت انتقال فرهنگی به ویژه در دانشگاه‌ها بیش از گذشته احساس شد و دانشگاه‌ها را به سمت تحول در علوم و اسلامی سازی آنها سوق داد. این موضوع در سال‌های بعد یکباره دیگر در قالب جنبش تمامی اقدامات نظام جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت نرم‌افزاری مورد تأکید قرار گرفت و در سال‌های اخیر با مطرح شدن الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت از سوی مقام معظم رهبری نمود بیشتری پیدا کرده است و همچنان ضرورت ایجاد یک الگوی جامع برای اداره‌ی روند رو به پیشرفت نظام جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک نظام الگوی جهانی -